

Kromatograafiast ainevahetushaiguste diagnoosimisel

Prof. Katrin Õunap
SA TÜK ühendlabori
geneetikakeskus

23 august 2013.a.

Kvantitatiivsed kromatograafiliselt määratavad ainevahetusanalüüsid

1. Aminohapete HPLC 1991.a.
  2. Suhkrute (orgaanilised happed) HPLC 1995.a.
  3. Orgaaniliste hapete GC/MS 2004.a.
  4. Ülipika ahelaga rasvhapete GC/MS 2005.a.
  5. Kreatiini/guanidinoatsetaadi GC/MS 2007.a.
  6. Puriinid/pürimidiinid HPLC 2010.a.
  7. Liikvori biogeensed amiinid HPLC 2010.a.
- Kõikide analüüside laboratoorne pool toimub Tervisekaitse Keemia kesklaboris, Tallinnas
  - Geneetikakeskuses proovide ettevalmistus ja tulemuste interpretatsioon

uriin	1. kvalitatiivsed skriiningtestid 2. aminohapete kvantitatiivne analüüs 3. orgaaniliste hapete gaaskromatograafia/MS 4. suhkrute kromatograafia
vereseerum	1. aminohapete kvantitatiivne analüüs
liikvor	1. aminohapete kvantitatiivne analüüs

Patsiendi nimi..... Isikukood.....
Osakond..... Proovi kuupäev...../...../.....
Raviarst.....
Saatediagnoos.....

KLIINILINE PILT

I Üldised sümptomid

- 1.kasvu peetus
- 2.hüpotroofia
- 3.mikrotsefaalia/makrotsefaalia
- 4.ebanormaalne nägu
- 5.hepatosplenomegaalia
- 7.ikterus
- 8.juuste/küünte muutus
- 9.naha muutus
- 10.silma anomaaliad
- 11.kurtus

III Närvisüsteem

- 1.vaimne mahajäämus
- 2.motoorne peetus
- 3.ataksia
- 4.spastilisus
- 5.lihashüpotoonia
- 6.nüstagmid
- 7.koreo-atetoosid
- 8.krambid
- 9.teadvushäired

VIII Ravi

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

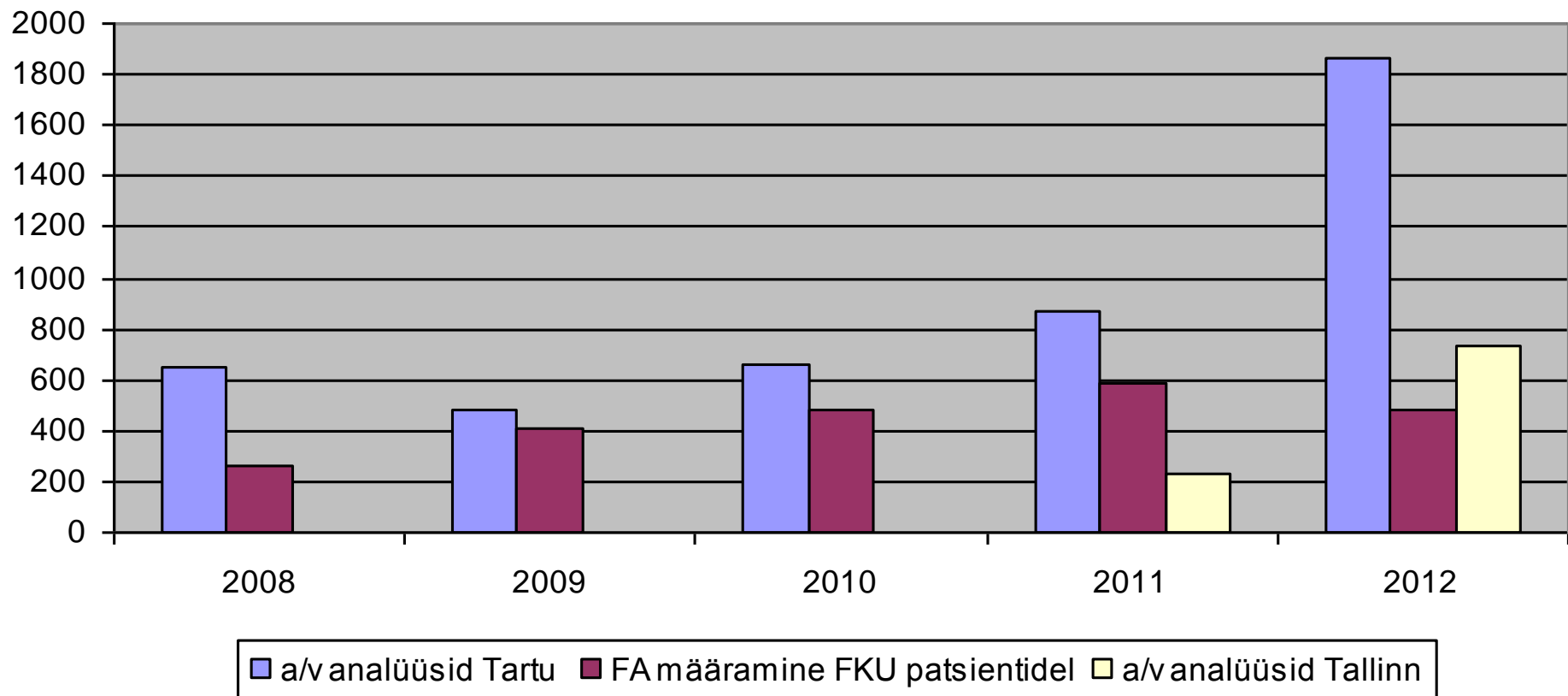
NB! Ravimite loetelu on hädavajalik

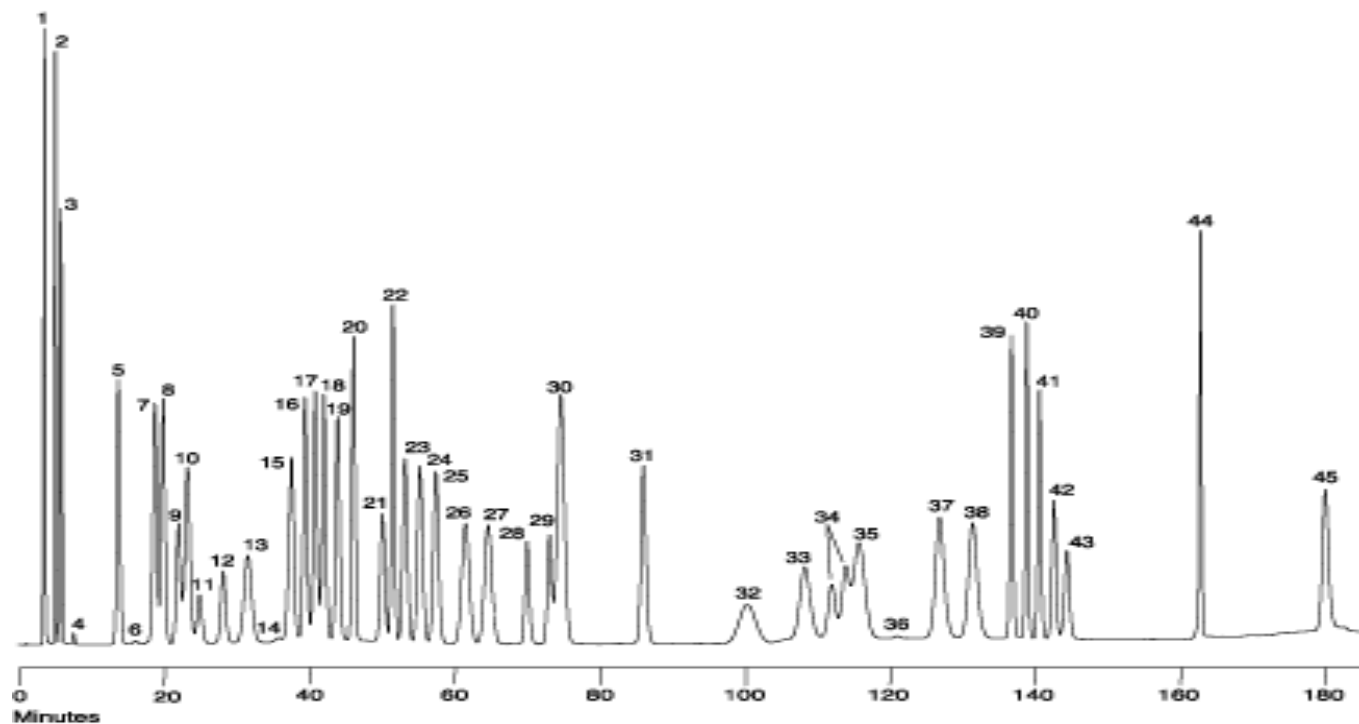
Laboranalüüsid

1. Aminohapete (AH) analüüs

- Ajalugu ja kogemus Eestis kõige pikem (1991.a. alates)
- Kvantitatiivne aminohapete analüüs
  - Ioon vahetus kromatograafia
  - HPLC (enim kasutatav klassikaline aminohapete analüsaator)
  - Tandem MS/MS – paljud AH nähtavad aga mitte kõik
  - UPLC-MS/MS – uus ultrakiire tehnoloogia
- Hetkel uuritakse üle 300 patsienti aastas (2012.a.)
  - Seerum 323
  - Uriin 317
  - Liikvor 1

Ainevahetusanalüüsid 2008-2012

1 Phosphoserine
 2 Taurine
 3 Phosphoethanolamine
 4 Urea
 5 Aspartic acid
 6 Hydroxyproline
 7 Threonine
 8 Serine
 9 Asparagine
 10 Glutamic acid
 11 Glutamine
 12 Sarcosine
 13 α -Aminoadipic acid
 14 Proline
 15 Glycine

16 Alanine
 17 Citrulline
 18 α -Amino-n-butyric acid
 19 Valine
 20 Cystine
 21 Methionine
 22 Cystathionine
 23 Isoleucine
 24 Leucine
 25 Norleucine
 26 Tyrosine
 27 Phenylalanine
 28 β -Alanine
 29 β -Amino-i-butyric acid
 30 Homocystine

31 γ -Aminobutyric acid
 32 Tryptophan
 33 Ethanolamine
 34 Hydroxylysines
 35 Ammonia
 36 Creatinine
 37 Ornithine
 38 Lysine
 39 Histidine
 40 3-Methyl-histidine
 41 1-Methyl-histidine
 42 Carnosine
 43 Anserine
 44 α -Amino- β -guanidinopropionic acid
 45 Arginine

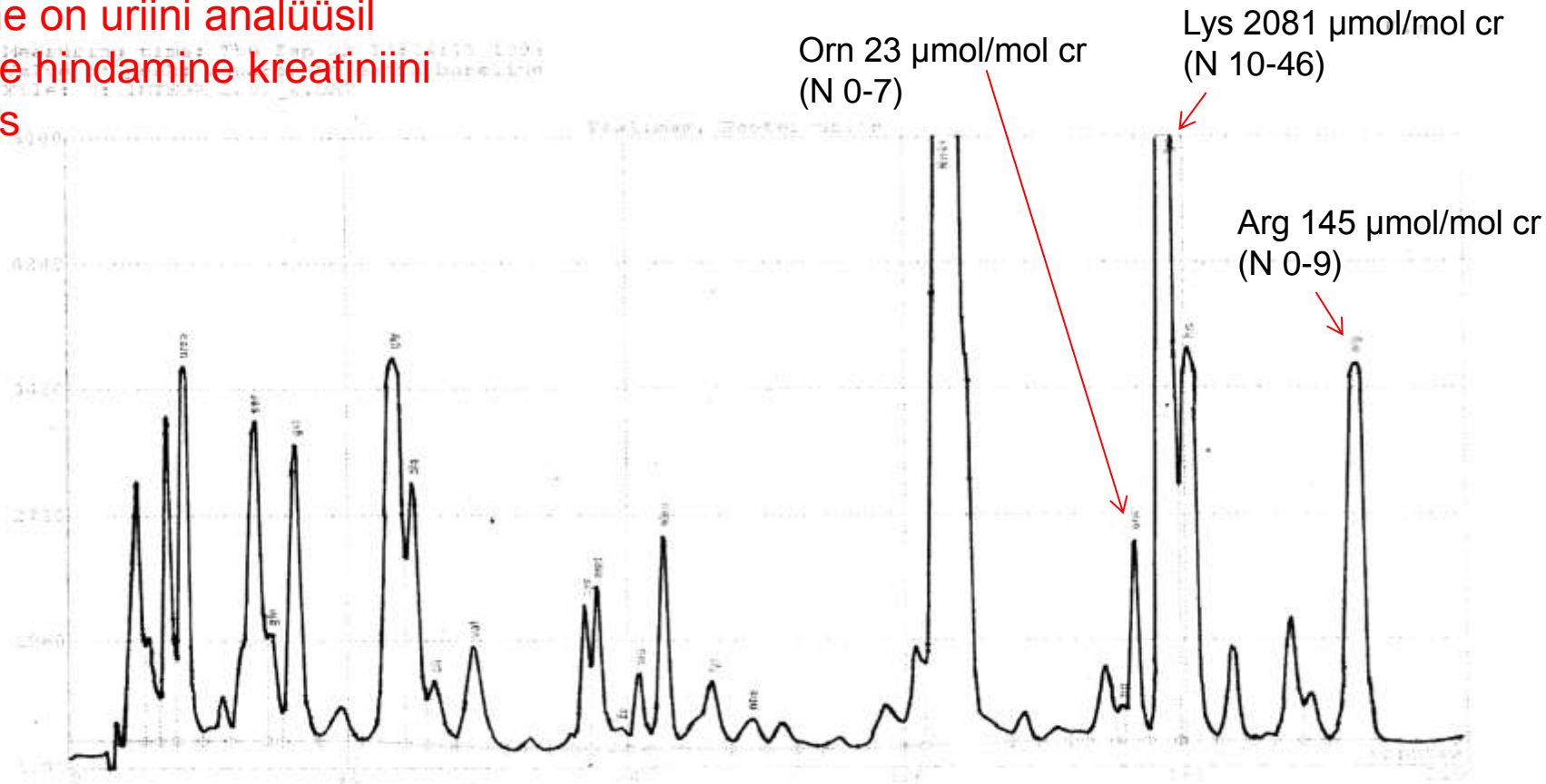
Figure: Chromatogram of amino acid standard solution at 570 nm

Aminoatsiduuriate diagnostika 1990-2012

- Fenüülketonuuria (1:6010) > 80 patsiendi
- „Vahtrasiirupi“ tõbi 2
- Lüsinoorilise valgu talumatus 3
- HOGA (hüperornitineemia, güraat atroofia) 2
- Hüperarginineemia 1
- Türosineemia 1
- Hüperglütsineemia 1

Kromatogrammi piltide vaatamine

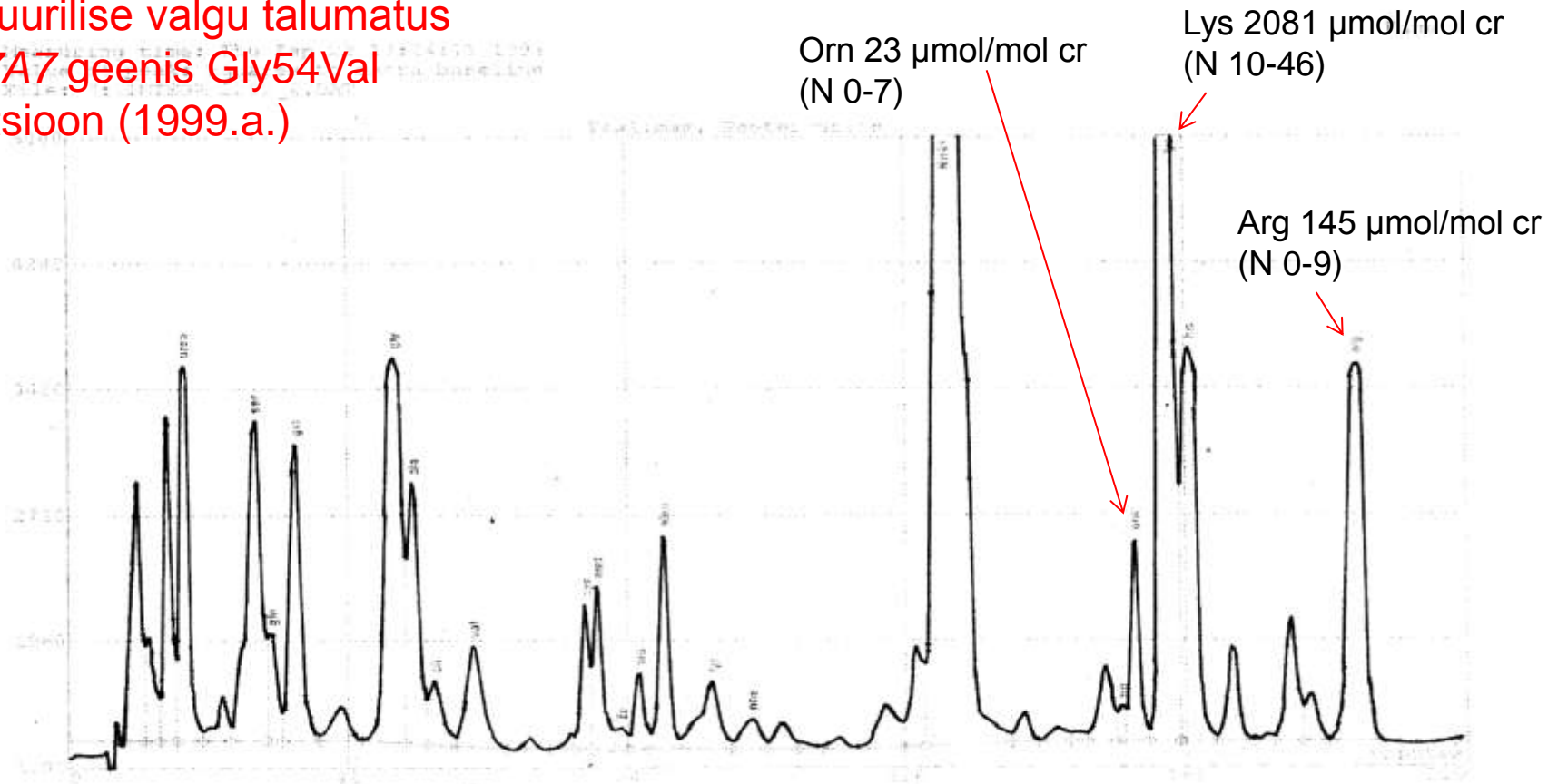
Oluline on uriini analüüsil
erituse hindamine kreatiniini
suhtes

Kromatogrammi piltide vaatamine

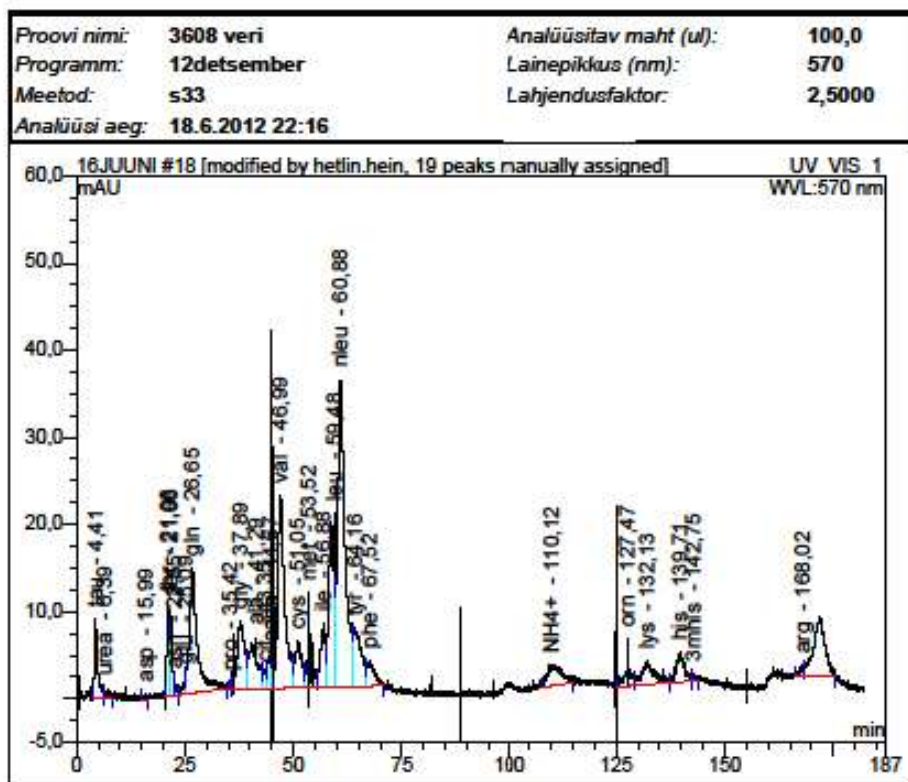
Lüsinuurilise valgu talumatus
SLC7A7 geenis Gly54Val
mutatsioon (1999.a.)

Tulemuste kompleksne hindamine – Mida otsitakse? Mis haigused esinevad?

Vereseerumi aminohapete HPLC analüüs:

Operaator:hetlin.hein Järjend:18JUUNI

F

Vereseerumis hargneva
ahelaga AH-d:

Val 354 $\mu\text{mol/L}$ $\uparrow$ (N: 125-320)

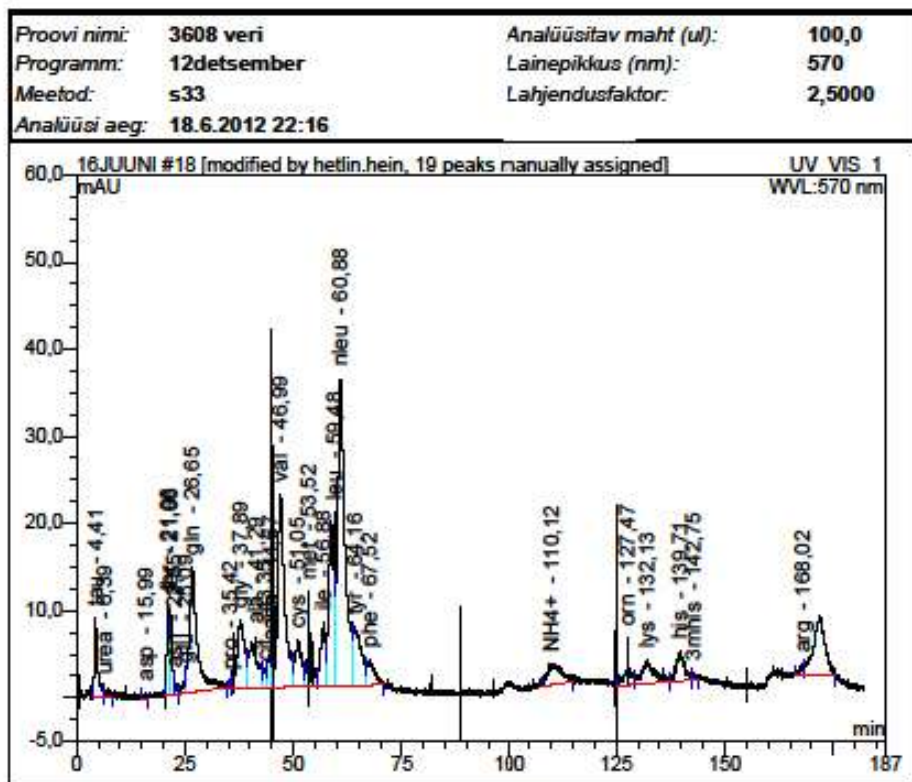
Leu 268 $\mu\text{mol/L}$ $\uparrow$ (N: 70-250)

Ile 89 $\mu\text{mol/L}$ (N: 28-134)

Tulemuste kompleksne hindamine – Mida otsitakse? Mis haigused esinevad?

Vereseerumi aminohapete HPLC analüüs:

Operaator:hetlin.hein Järjend:18JUUNI

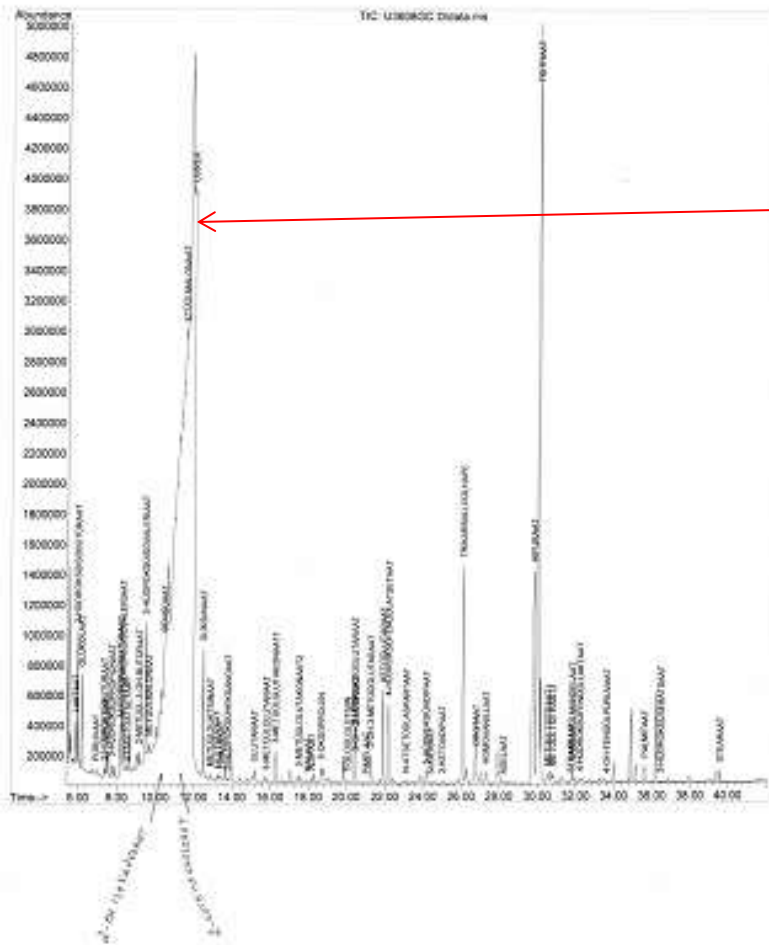
F

Vereseerumi kordusanalüüs:
Val 448 $\mu\text{mol/L}$ $\uparrow$ (N: 125-320)
Leu 446 $\mu\text{mol/L}$ $\uparrow$ (N: 70-250)
Ile 122 $\mu\text{mol/L}$ (N: 28-134)

Intermitteeruva kuluga
„vahtrasiirupi tõbi“ ?

Abistavad lisauuringud

File: C:\msdchem\1\DATA\Proovid2\U36063.C.D
Operator: KRISTINA
Acquired: 20 Jun 2012 19:10 Using AcqMethod: HAPPE02.M
Instrument: MSD
Sample Name: XXXXXXXXXX
Misc Info: s. 10.10, pr. 07.06.12, CR+0.92, 1 ml
Vial Number: 5

Uriini orgaaniliste hapete
GC/MS analüüsis tõusnud
2-OH isokaproaat ja
2-ketoisokaproaadi eritus

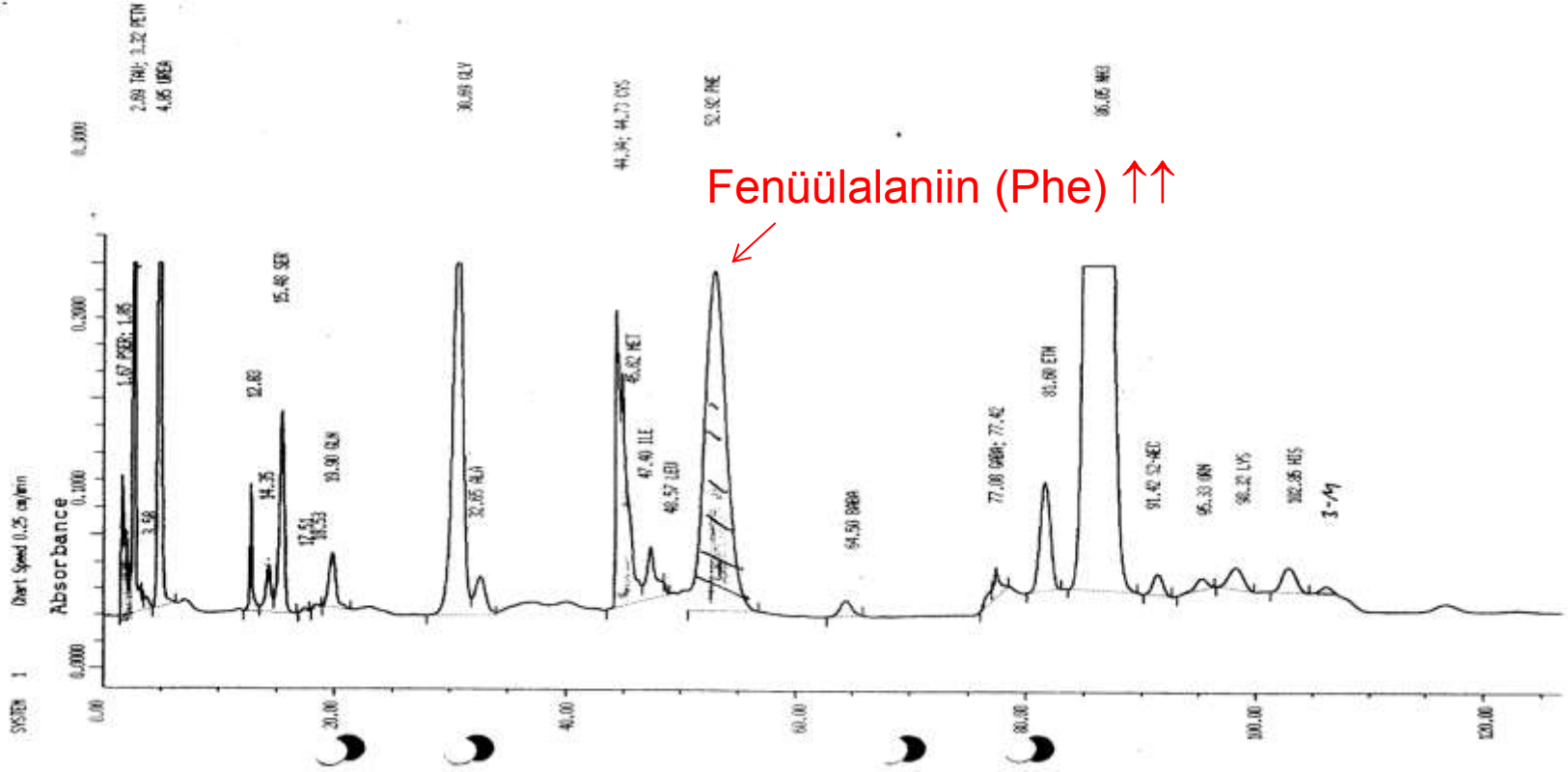
Intermitteeruv vahtrasiirupi tõbi

- **BCKDC ensüümi aktiivsus** on normist madalam leukotsüütides 0,7 nmol/2h/mg (norm 2,4-10). Muutus sobib vahtrasiirupi tõve kergema alavormiga.
- **BCKDHB geeni sekveneerimine** - patsient on heterosügoot geenimutatsioonide c.665A>G, p.K222R ja c.832G>A, p.G278S suhtes BCKDHB geenis, mis kinnitab vahtrasiirupitõve diagnoosi.
- Raviks valku piirav dieet ja spetsiaalne valguasenduspreparaat

Interpretemise vead

0.1
COLLECTION DATA 150-1
METHOD HPLC
NAME DMH LEV REF TYPE DIRECTORY
A 1 1 019 C:\OLD\SYSTEM\6300\ZONES
C:\OLD\SYSTEM\6300

TIME DATE
INJECTION 06:15:27 21 DEC 1999
ANALYSIS 07:25:29 21 DEC 1999
REPORT 07:28:54 21 DEC 1999

Kvaliteedi kontroll – ERNDIM 2008.a. alates

- *Proficiency testing* - 5-8 ml uriini
- Kliiniline kirjeldus – 1-2 lauset
- Vajalik on jõuda diagnoosini kasutades
  - Aminohapped
  - Orgaanilised happed
  - Puriinid/pürimidiinid
  - Glükoosaminoglükaanid ja oligisahhariidid

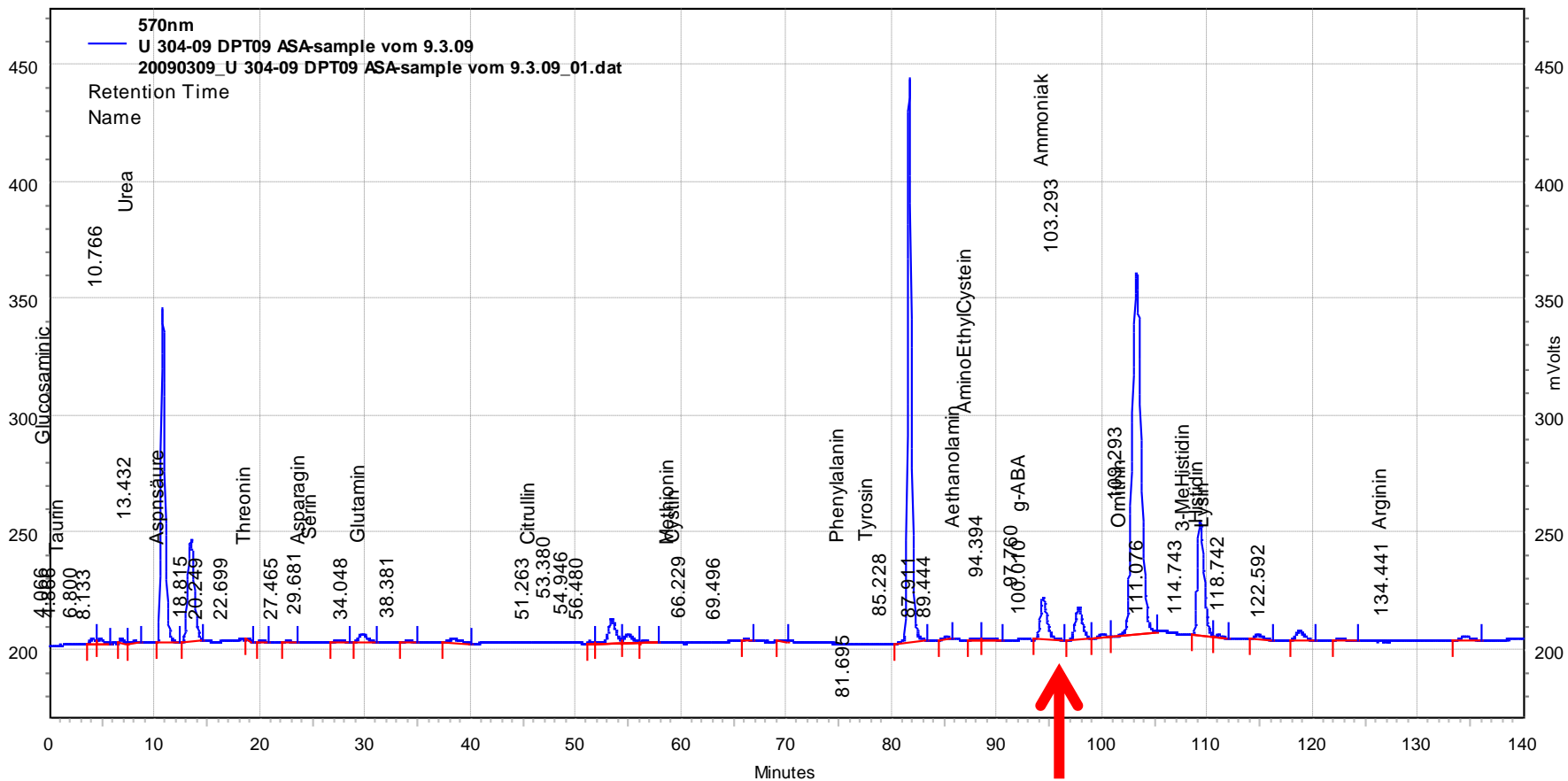

2012.a. skeemis

■ Sample A

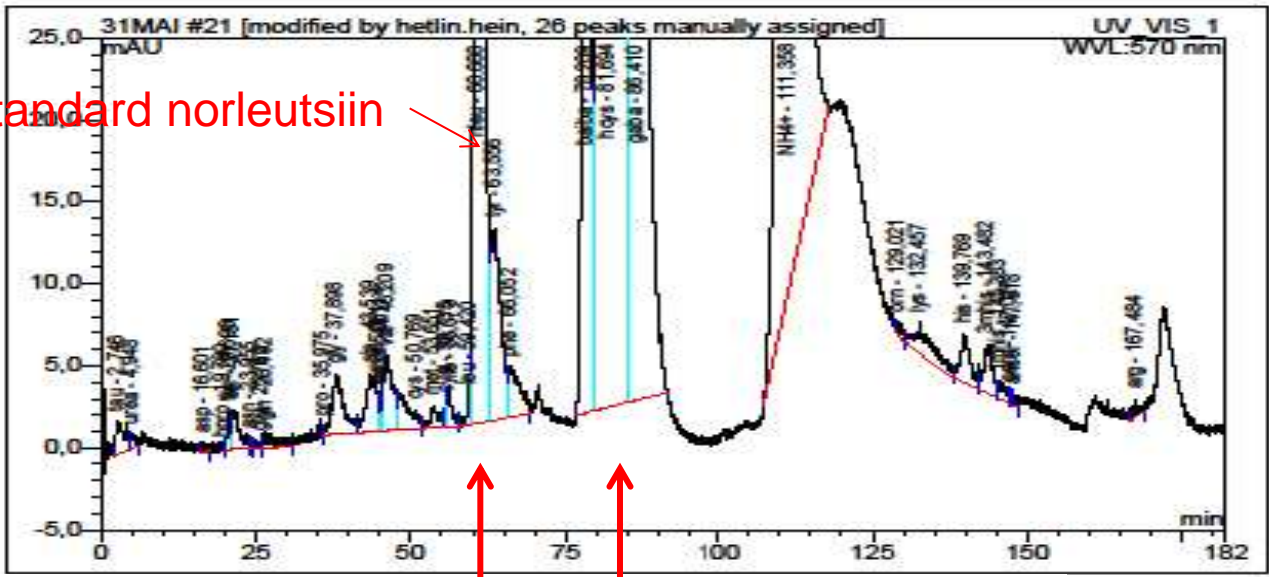
- A male child observed with developmental delay and episodic fitting from early age. Urine was collected whilst on treatment.
- Diagnosis: ***argininosuccinic aciduria (ASA)***

ASA

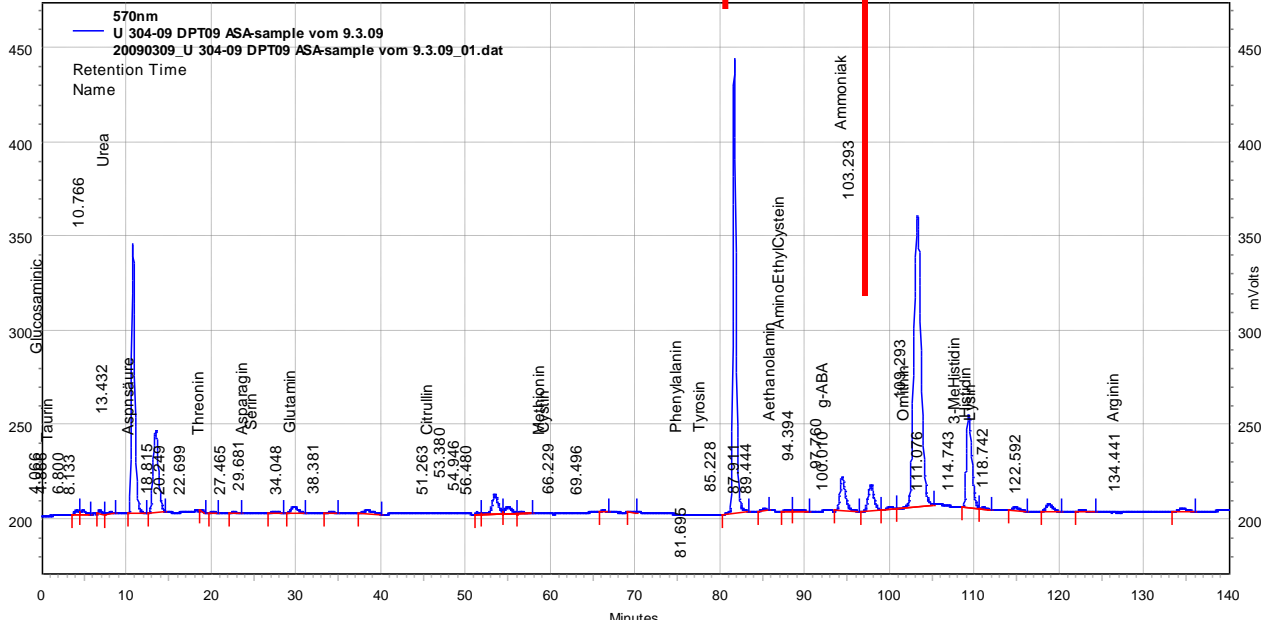
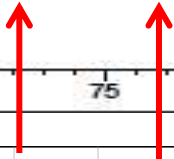

ASA anhüdriidid

Proovi nimi:	3566 uriin	Analüüsitava maht (ul):	50,0
Programm:	12detsember	Lainepikkus (nm):	570
Meetod:	s33	Lahjendusfaktor:	2,5000
Analüüsi aeg:	03.06.12 05:24	Kr (mmol/l):	2,047

Sisestandard norleutsiin

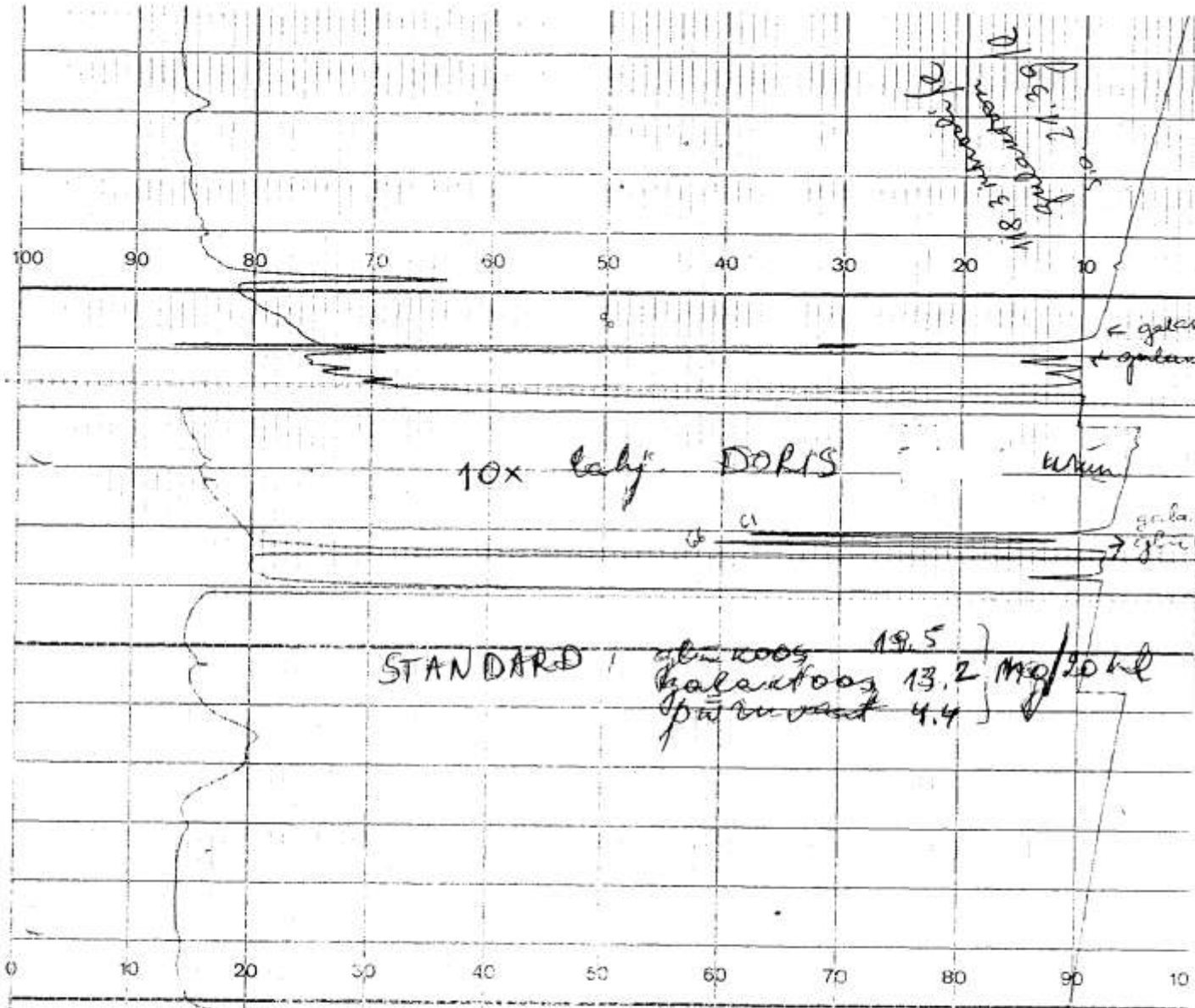

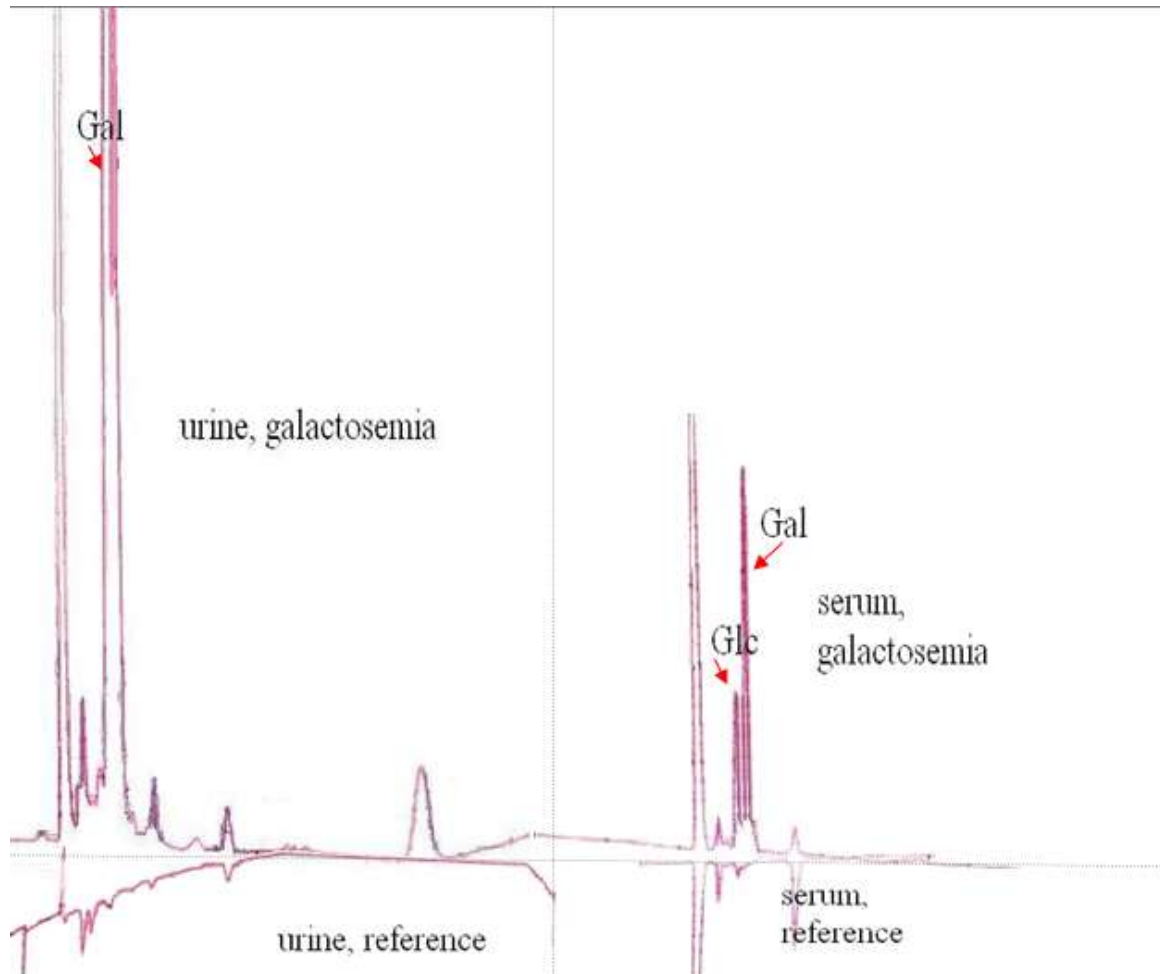
2. Suhkrute kromatograafia

- Orgaaniliste hapete ja suhkrute HPLC analüüs 1995.a. alates
- Alul kasutati ainukese meetodina orgaaniliste ühendite interpreteerimiseks
- UV (ultraviolet) ja RI (refraktsiooni indeks) detektorid
- Hilisem praktiline kogemus näitas et meetod sobib hästi suhkrute analüüsiks

Määritys on
 kolme. gel. eitus 124 mmol / mmol kreatiniini
 luvut solis & gelatinsäemäle

1057

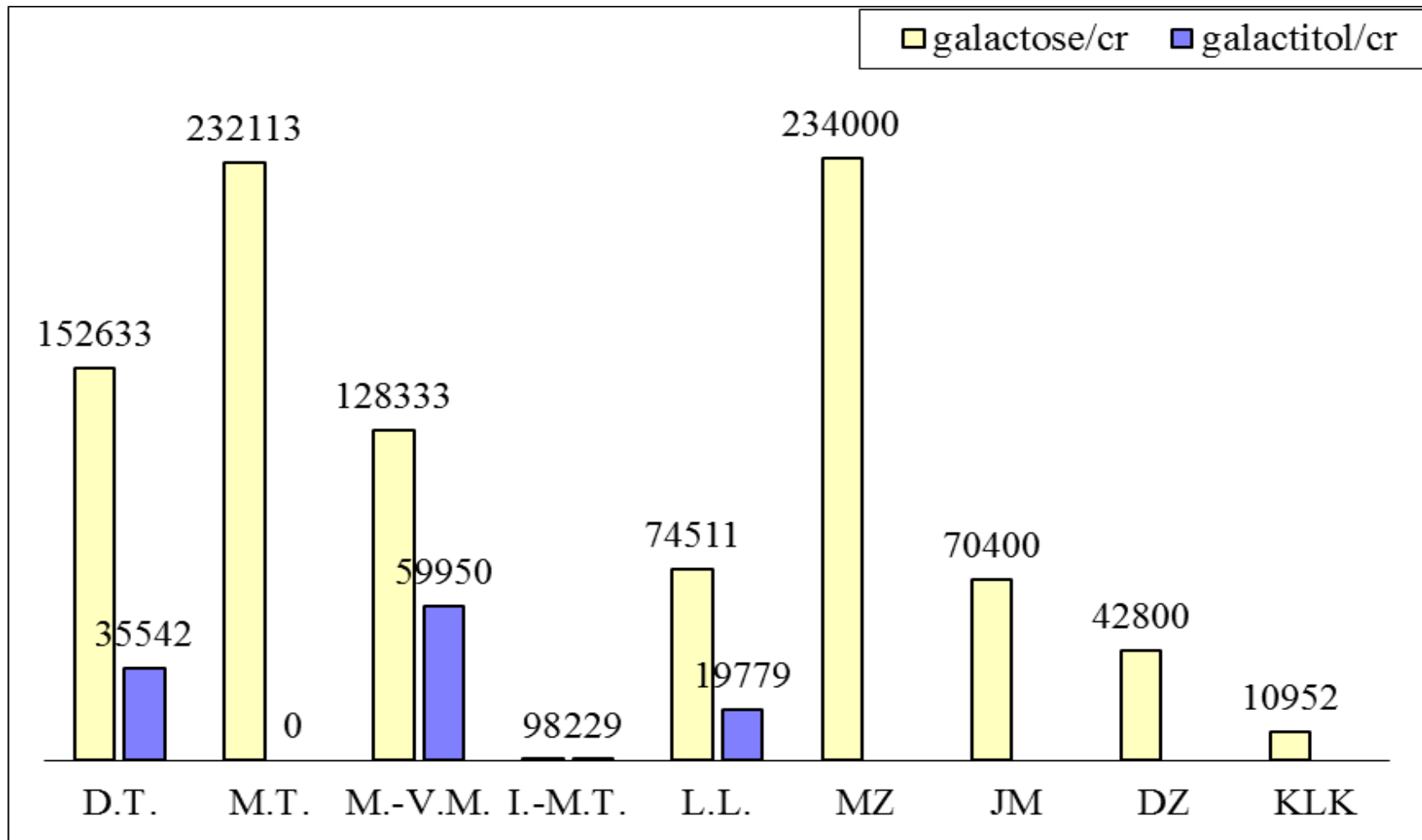

Figure: Liquid chromatographic profile of urinary and serum saccharides of patient with classical galactosemia; **Gal: galactose;** **Glc: glucose**

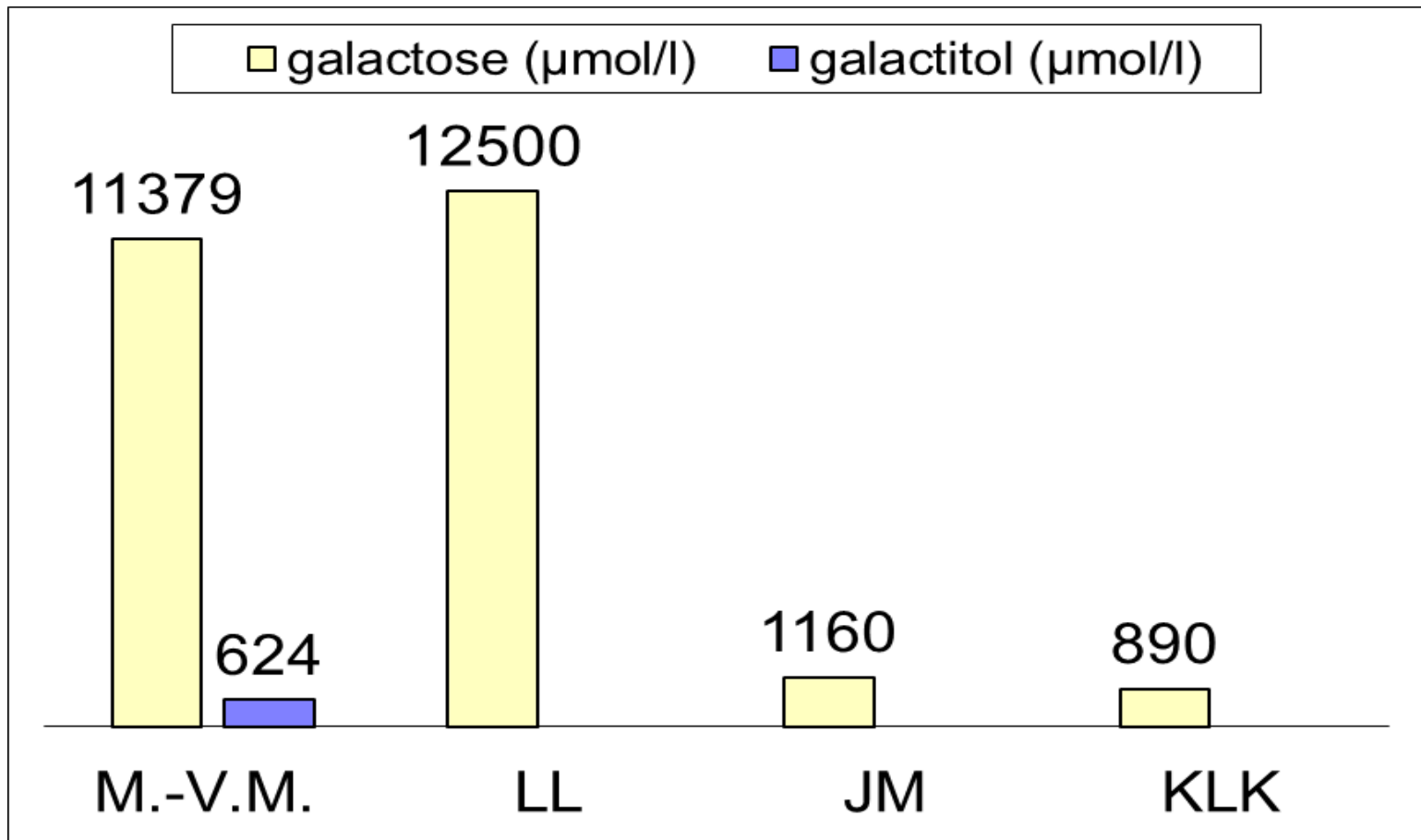
Ultraviolett nähtav (UV) ja refraktsiooni-indeks (RI) detektriga määratud piikide kõrguste suhe

	Retention time (min)	Concentration (mM)	Ratio UV/RI
Citric acid	8.5	1.25	1.97
Pyruvic acid	9.25	1.25	21.00
Galactose	9.5	10.00	0.05
Malic acid	10.1	7.5	1.70
Lactic acid	13	4.00	1.75
4-Hydroxyisovaleric acid	17.75	7.35	1.26
4-Hydroxyphenylacetic acid	40.5	2.65	∞

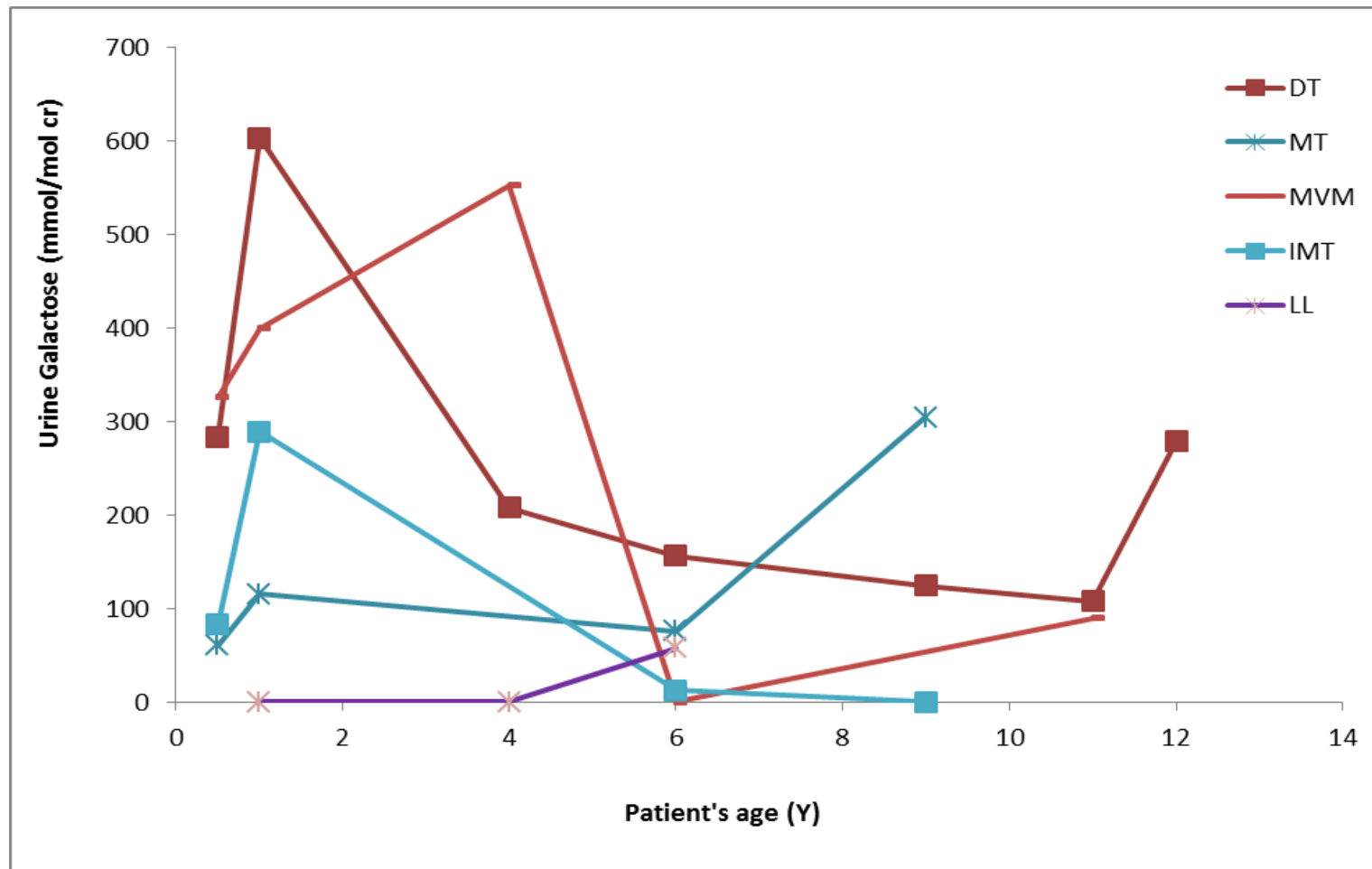

Figure: Galactose and galactitol content in mmol/mol creatinine in urine at the time of diagnosis

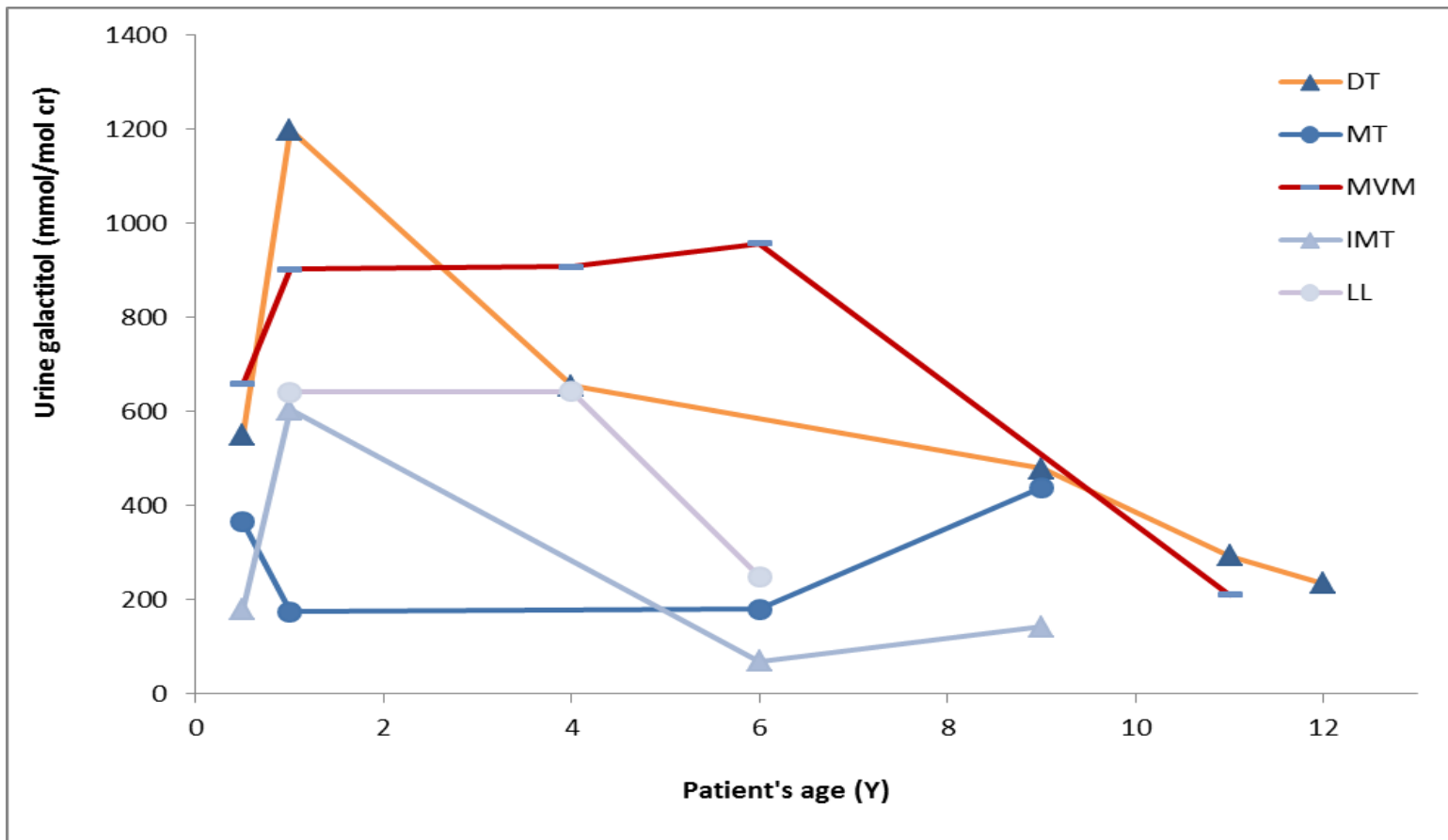

Figure: Galactose and galactitol content in $\mu\text{mol/l}$ in serum at the time of diagnosis

Figure: Urinary galactose values of patients 1-5 during the retrospective study
 cr: creatinine; y: years

Figure: Urinary galactitol values of patients 1-5 during the retrospective study
 cr: creatinine; y: years

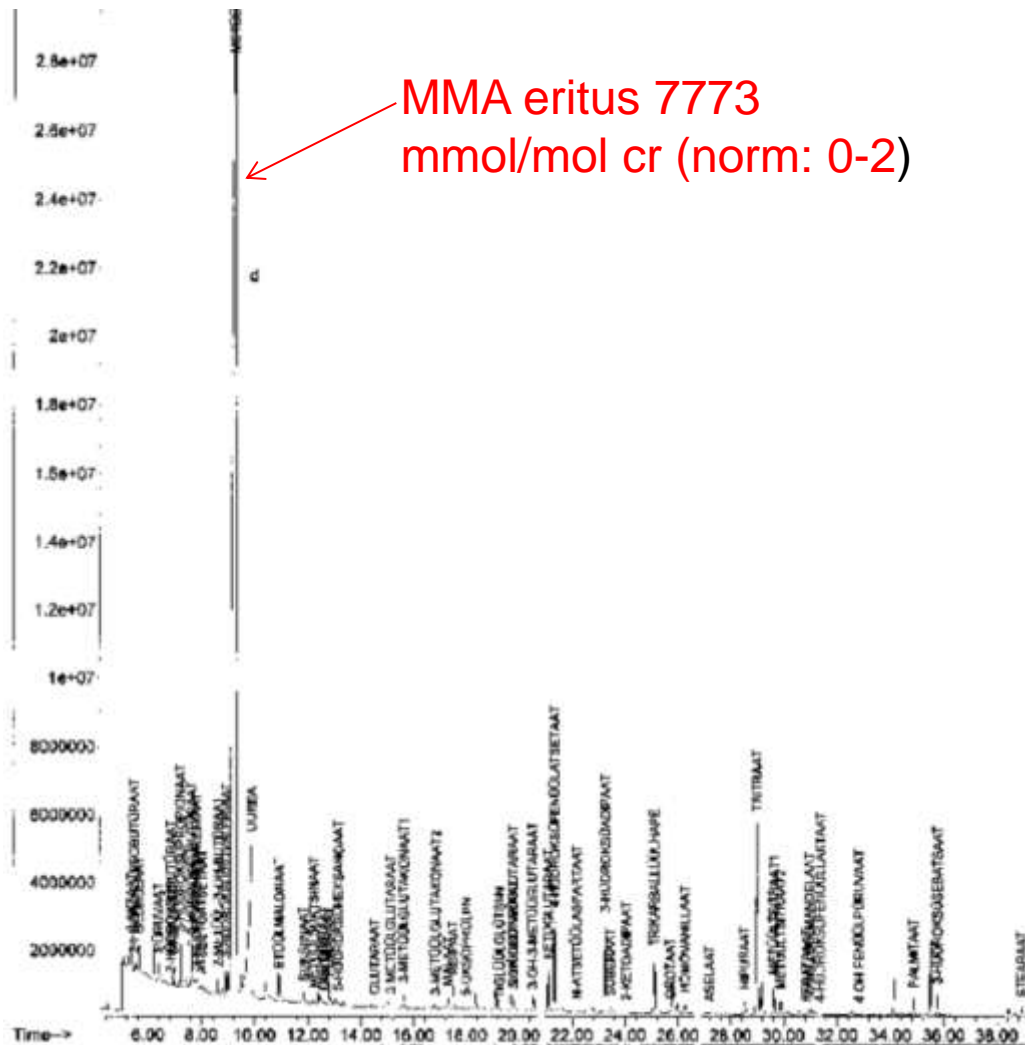
3. Orgaaniliste hapete GC/MS analüüs (2004.a. alates)

- Orgaaniliste atsiduuriate diagnostika
  - Esinemissagedus 1:10,000-30,000-le
- Rasvhapete oksüdatsiooni defektid
  - mitte alati diagnoositavad GC/MS analüüsil!
- Ei soovitata teha ainult GC kuna kerged metaboliitide tõusud võib maha magada
- Vajalikud on teatud komponentide standardid, et kvantifitseerida kontsentratsiooni
- **>740 analüüsi (2012.a.)**
  - >500 uriinis ja >200 veres

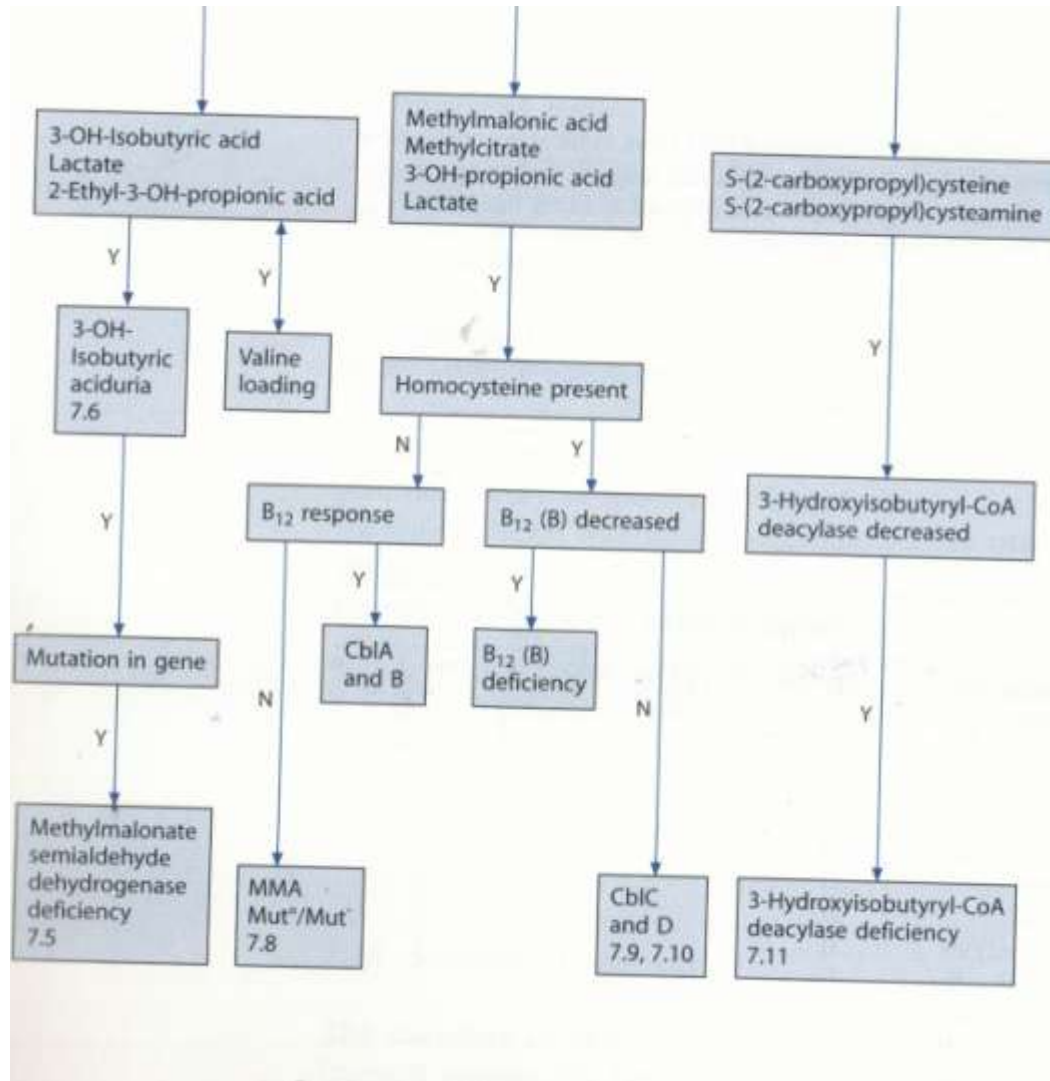
3. Orgaaniliste hapete GC/MS analüüs – diagnoositud haigused

- Vitamiin B12 puudulikkusest tingitud metüülmalonaat atsiduuria >60
- Alkaptonuuria 2
- Pika ahelaga hüdroksüatsüül-CoA dehüdrogenaasi (LCHAD) puudulikkus 2

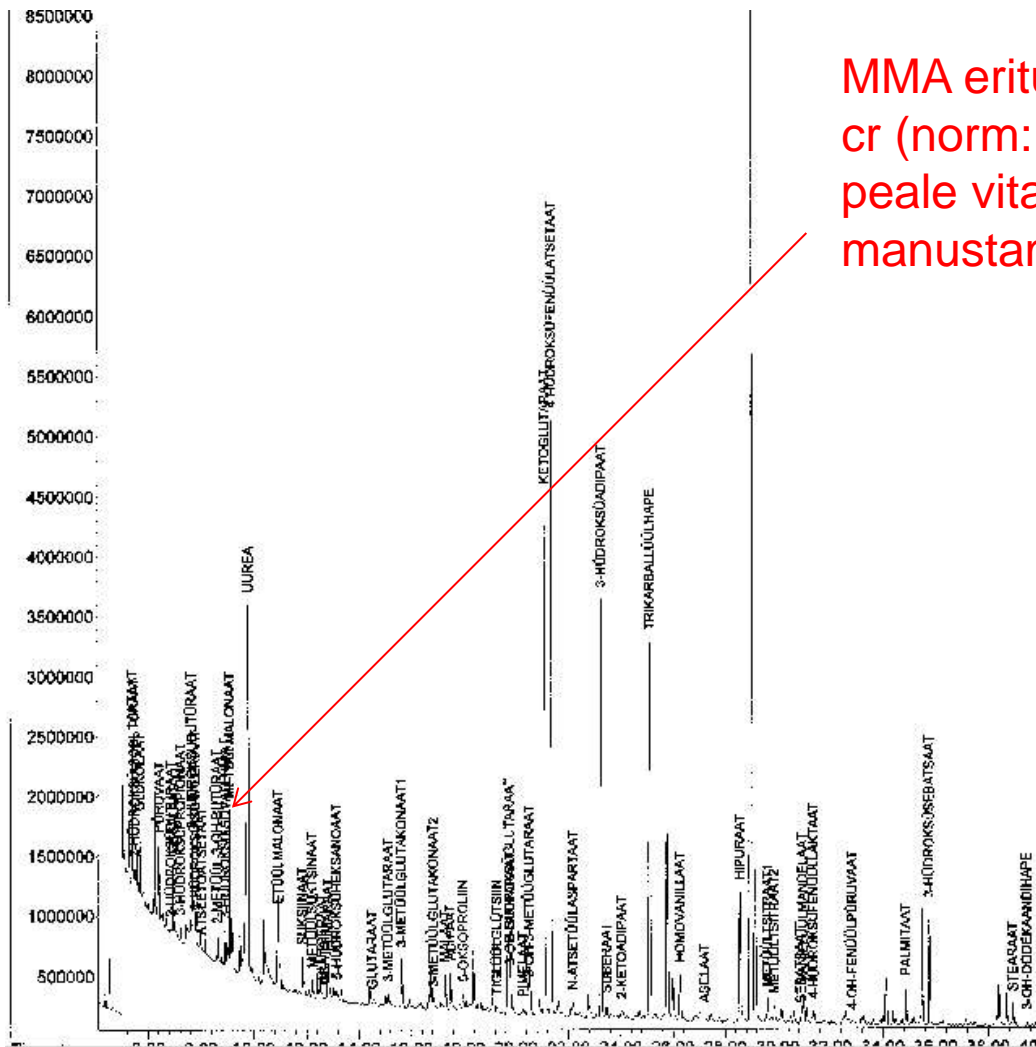
Metüülmaloon (MMA) atsiduuria ?

MMA erituse tõus

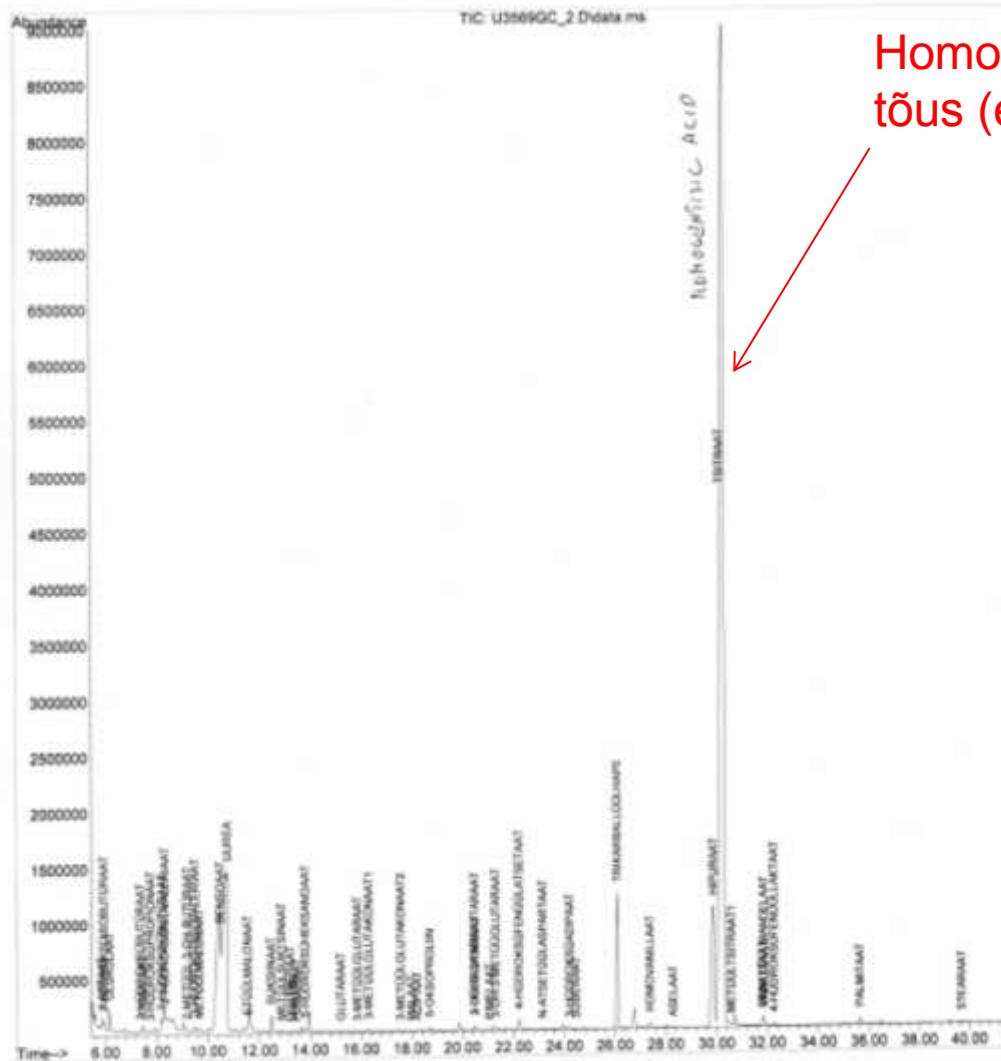
MMA eritus tõus tingitud vitamiin B12 puudulikkusest

MMA eritus 43 mmol/mol
cr (norm: 0-2), 1 nädal
peale vitamiin B12
manustamist

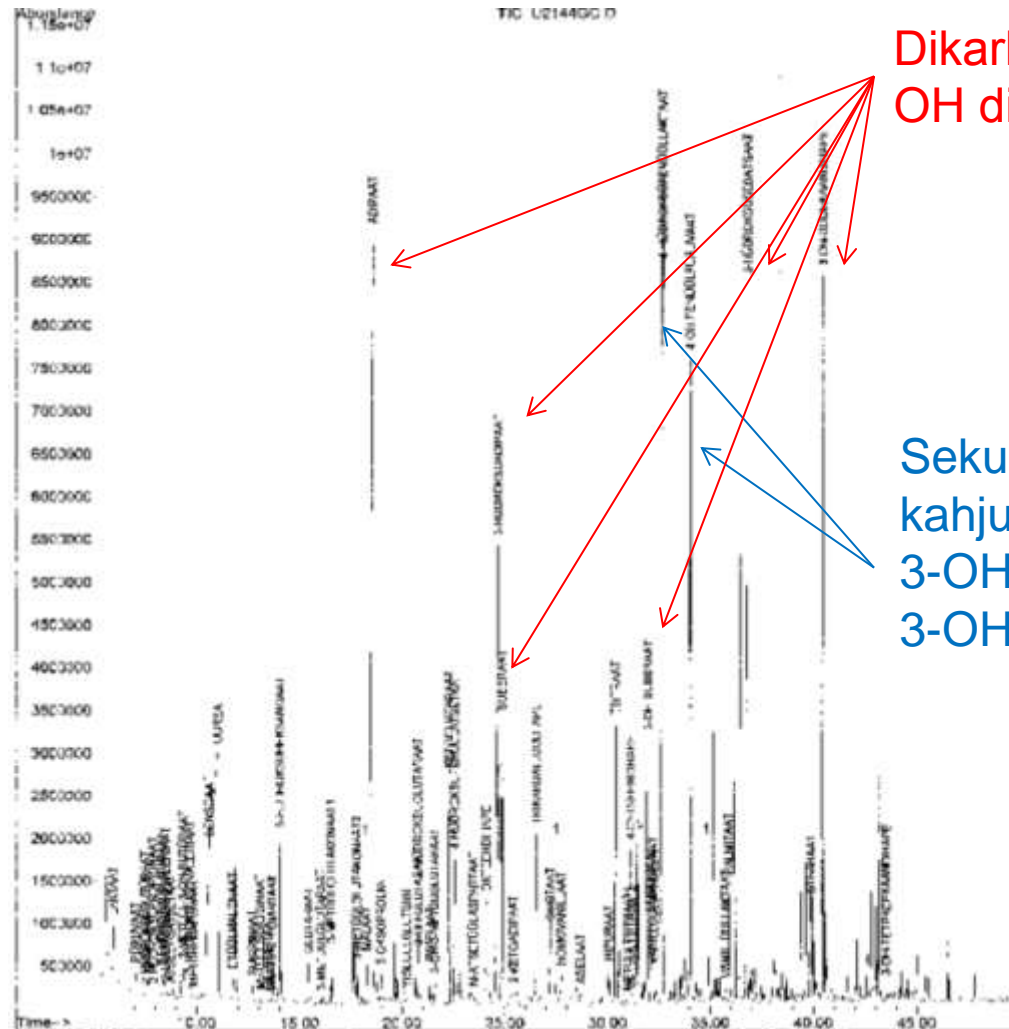

Alkaptonuuria

Homogentisiinhappe erituse tõus (ei mäara kvantitatiivselt)

LCHAD –pika ahelaga hüdroksüatsüül CoA puudulikkus

Dikarboksüülatsiduuria ja 3-OH dikarboksüülatsiduuria

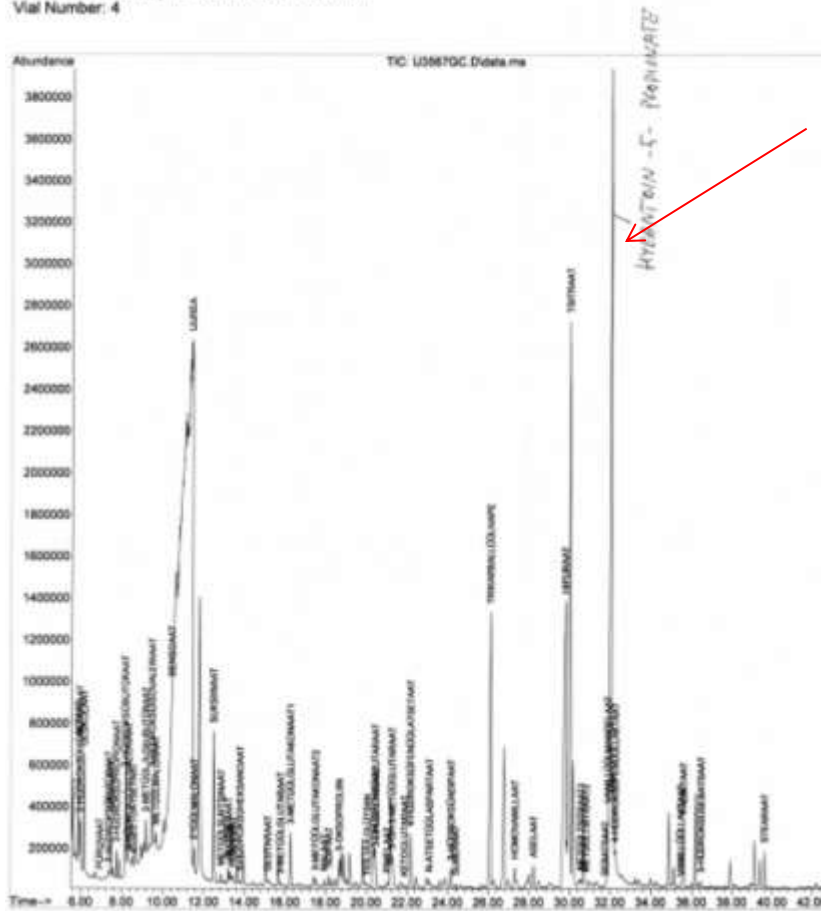
Sekundaarne maksa kahjustus –
3-OH fenüüllaktaat ja
3-OH fenüülpüruvaat

3. Orgaaniliste hapete GC/MS analüüs – diagnoositud haigused

- Vitamiin B12 puudulikkusest tingitud metüülmalonaat atsiduuria >60
- Alkaptonuuria 2
- Pika ahelaga hüdroksüatsüül-CoA dehüdrogenaasi (LCHAD) puudulikkus 2
- **Meie mureks on orgaaniliste atsiduuriate vähesus**
  - Kas neid ei ole Eestis?
  - Diagnostika algas alles 2004

ERNDIM kvaliteedikontroll - Formiminotransferraasi puudulikkus

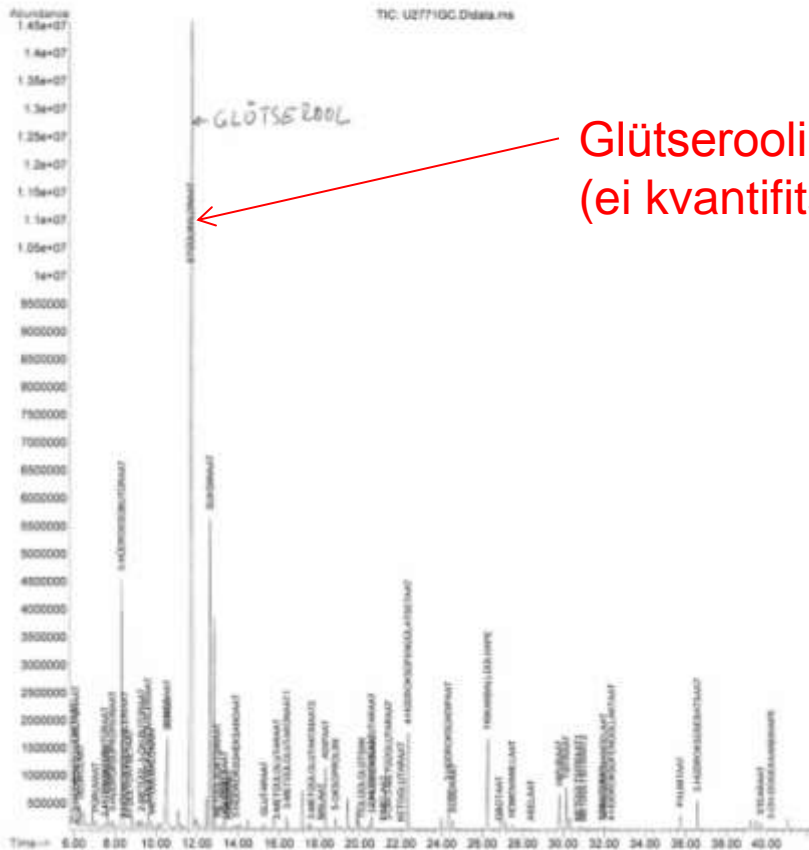
File : C:\msdchem\1\DATA\PT00V02\UJ06\FULL.D
Operator : KRISTINA
Acquired : 1 Jun 2012 14:23 using AcqMethod HAPPED2.M
Instrument : MSD
Sample Name: DPT PT. B
Misc info : s. 2005, pr. 29.05.12, CR=2.35, 0.4 ml
Vial Number: 4

Hüdantoiin 5- propionaadi
erituse tõus (ei kvantifitseeri)

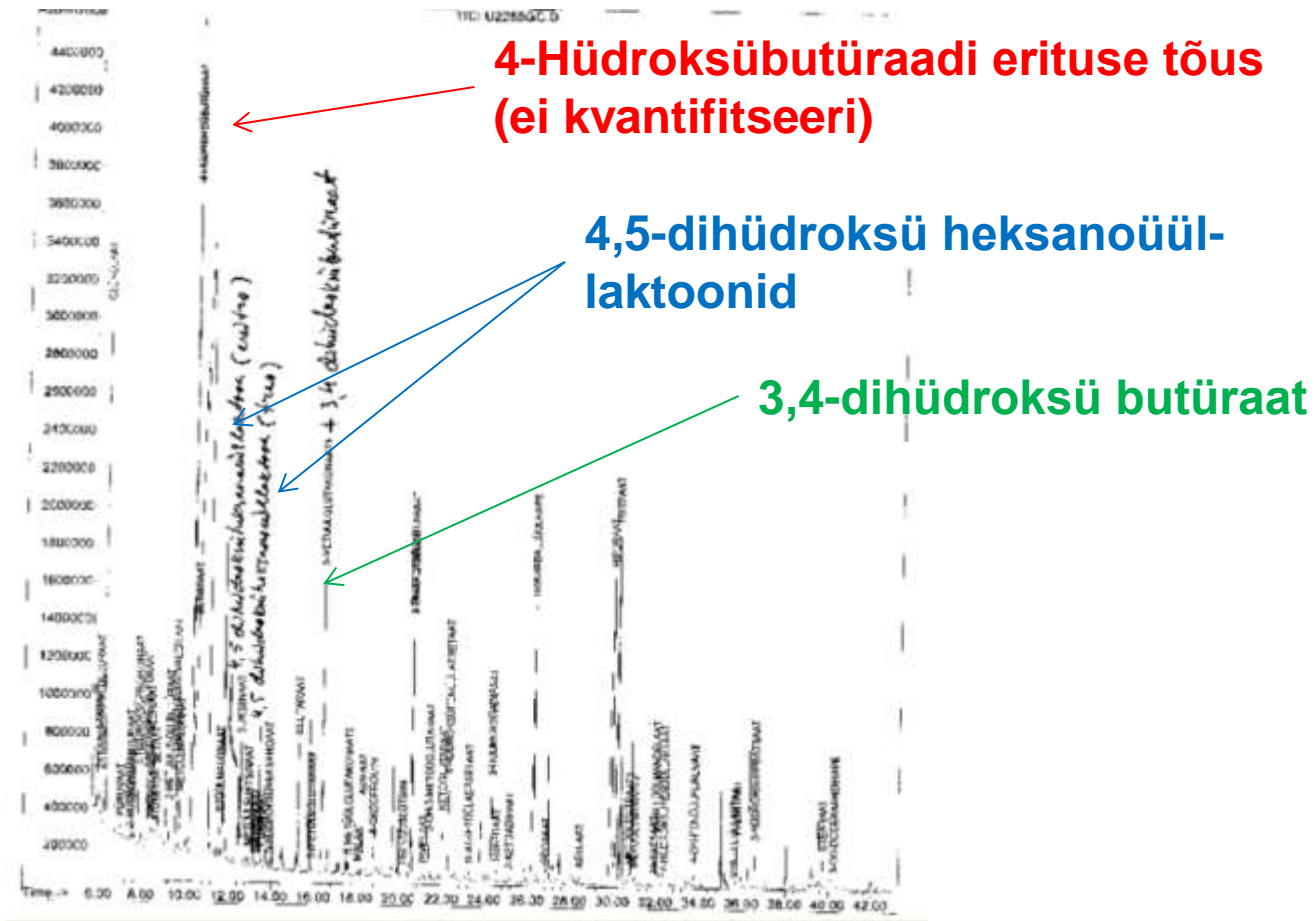
ERNDIM kvaliteedikontroll - Glyceroluria (glütserool kinaasi puudulikkus)

Operator : KRISTINA
Acquired : 13 May 2011 13:16 using AcqMethod HAPPED2.M
Instrument : MSD
Sample Name: DPT2011, pt. D
Misc Info : 1.5 a, CR=?, 0.25 ml
Vial Number: 3

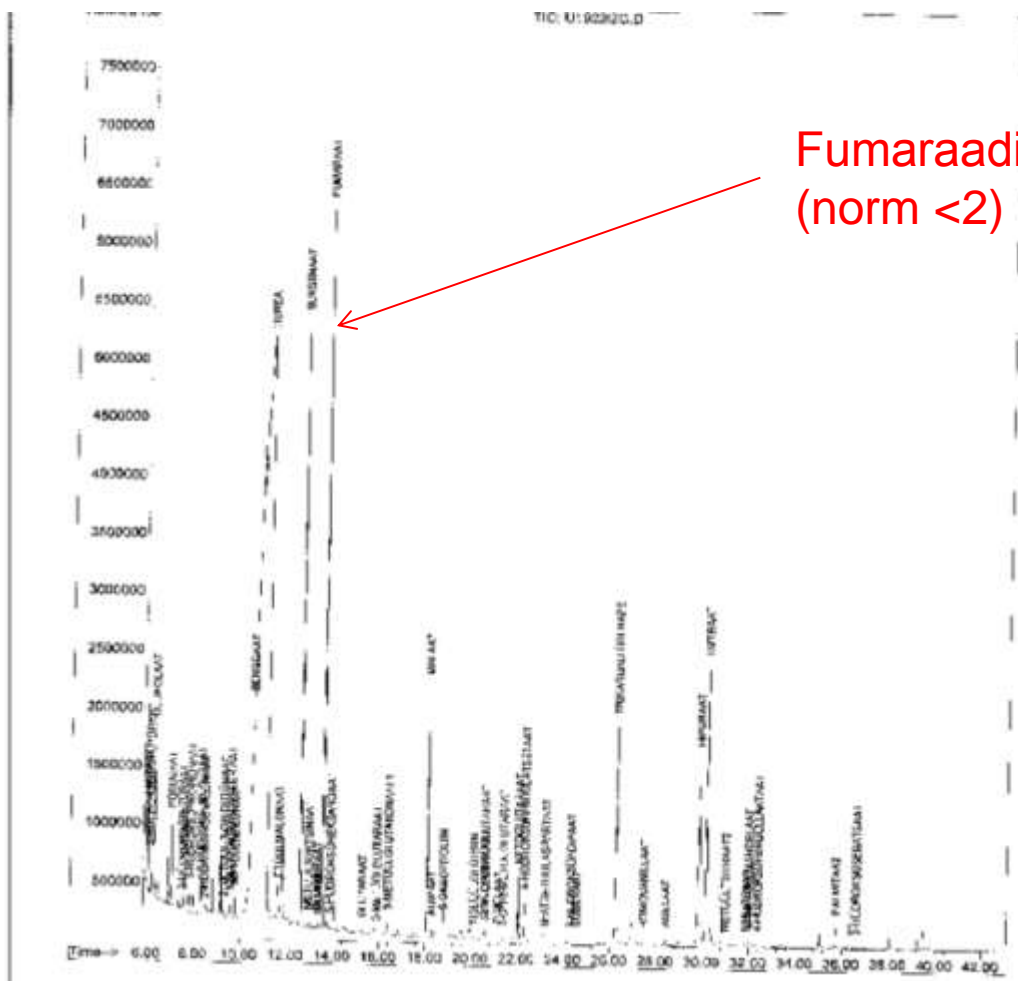
Glütserooli erituse tõus
(ei kvantifitseeri)

ERNDIM kvaliteedikontroll - 4-Hydroxybutyric aciduria (SSADH puudulikkus)

ERNDIM kvaliteedikontroll - Fumaraasi puudulikkus

Fumaraadi erituse tõus 522 mmol/mol cr
(norm <2)

4. Kreatiin ja guanidinoatsetaat GC/MS analüüs (2007.a. alates)

- Kreatiini ainevahetus
  - 95% on skeletilihastes
  - **5% ajus**, maksas, neerudes ja testistes
- 50% tuleb toidust
- 50% biosünteesi teel

Kreatiini biosüntees

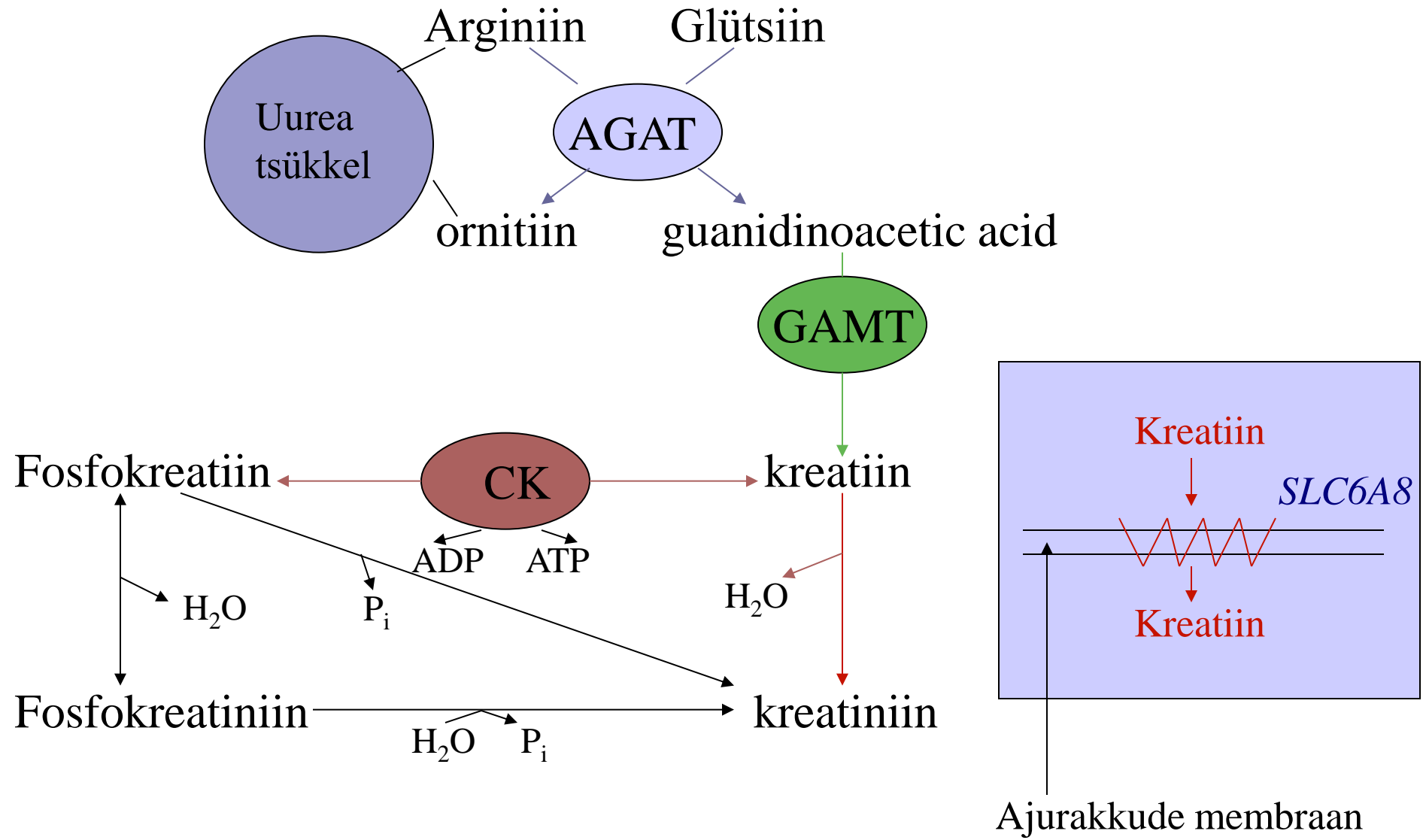
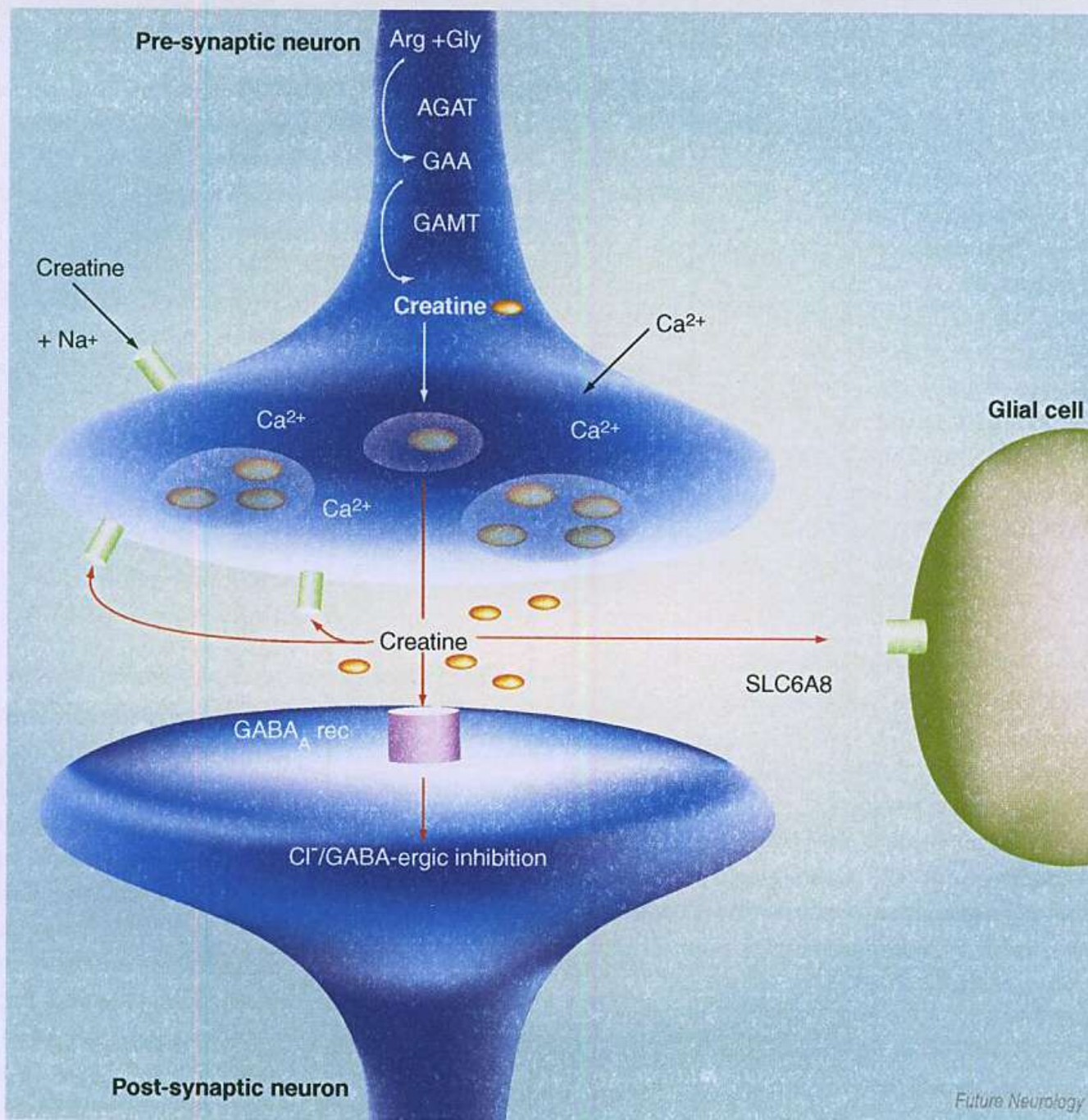

Figure 6. Proposed model of action for cerebral creatine.

Kreatiini biosüntees

- *AGAT* – arginiin:glütsiin amidinotransferraas
- *GAMT* – guanidinoatsetaat metüültransferraas
- *SLC6A8* – kreatiini transporter erinevatesse kudedesse (k.a. aju)

- Need ongi 3 pärilikku defekti, mis moodustavad haigusgrupi – **aju kreatiini defitsiidsuse sündroomid** ehk *cerebral creatine deficiency syndromes (CCDS)*

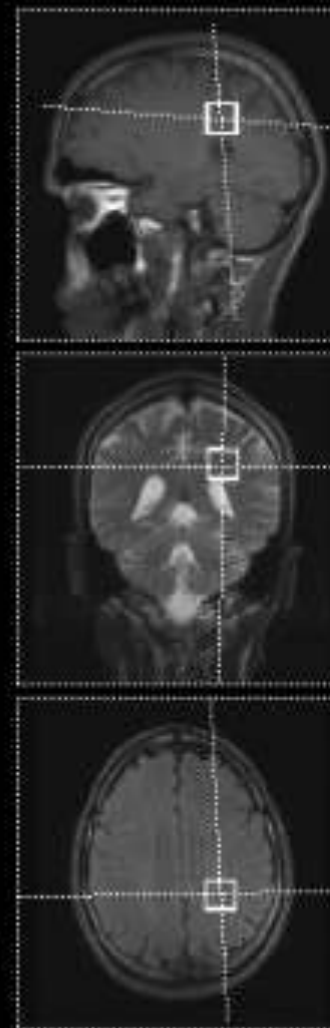
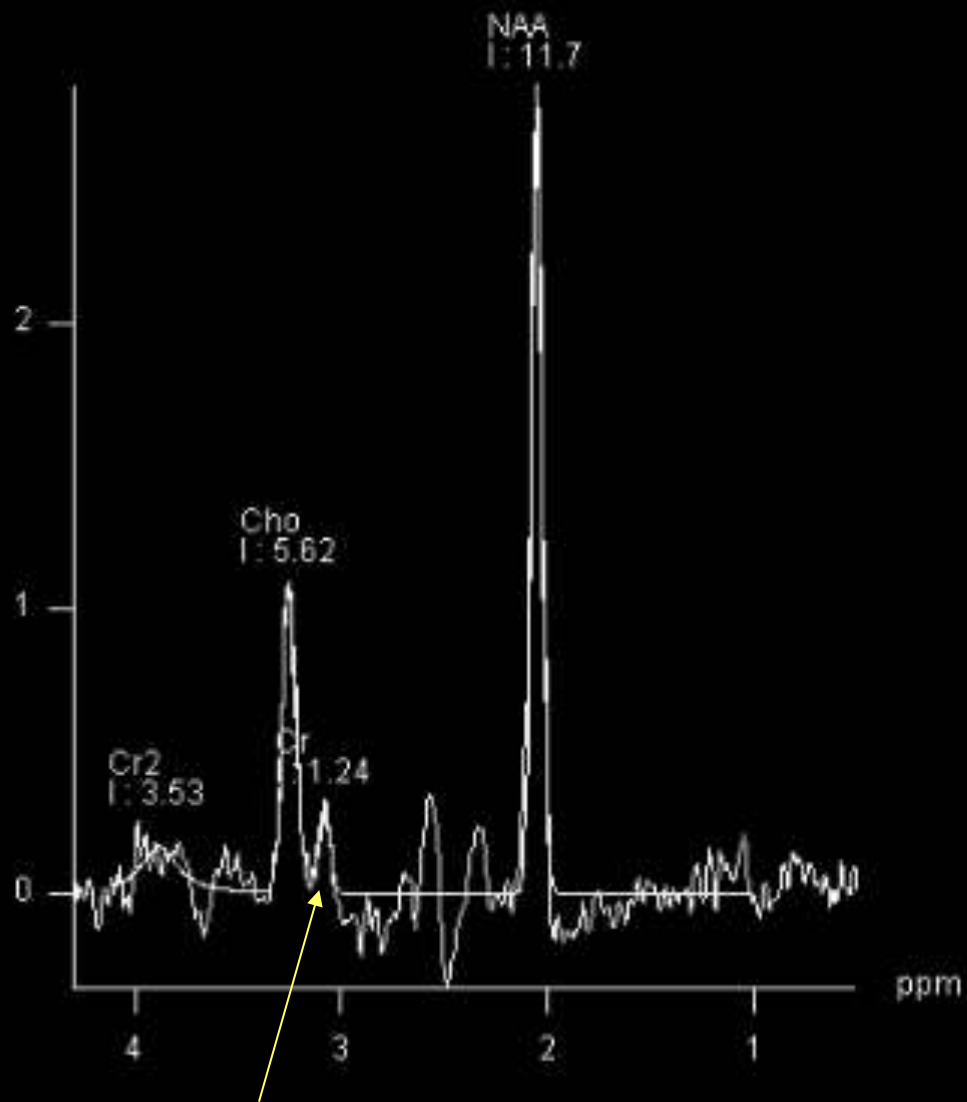
Kliiniline pilt

- **Vaimse arengu mahajäämus**
- Ekspressiivse kõne arengu sügav mahajäämus
- Ekstrapüramidaal sümptoomid
- **Epilepsia**: raskesti ravile alluva krambid ja kerged feбриilsed või epileptilised krambid
- **Autism**
- Autoagressioon vanemas eas

Biokeemiline diagnostika

- **Guanidinoatsetaadi** taseme mõõtmine uriinis
  - Kõrge → *GAMT* puudulikkus
  - Madal → *AGAT* puudulikkus
- **Kreatiini** taseme mõõtmine uriinis
  - Kõrge → kahtlus *SLC6A8* puudulikkusele
  - Kõrge kreatiini/kreatiniini suhe → kahtlus *SLC6A8* puudulikkusele (s.o. Kreatiini ↑ ja kreatiniini ↓)
- Kreatiini taseme mõõtmine ajus *in vivo* proton MRS abil

I: Integral

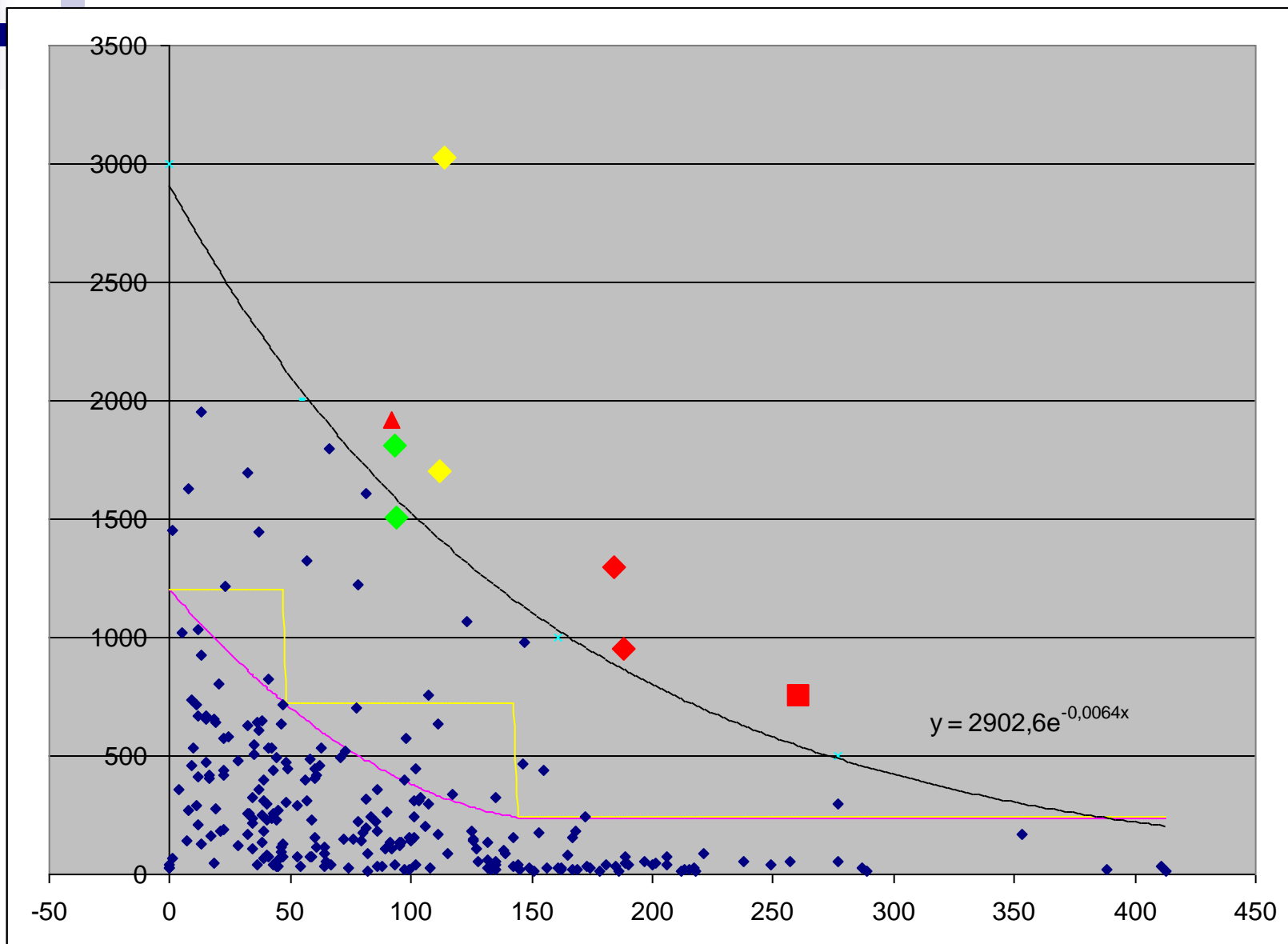
Biokeemiline diagnostika

- **Kui edukad me oleme olnud?**

Biokeemiline diagnostika

- **Kui edukad me oleme olnud? →**
- **5 patsienti SLC6A8 defektiga**
- **3 perekonda**

- Üle 80 analüüsi 2012.a.

X = vanus kuudes; Y = kreatiin/kreatiniin suhe (μmol/mol)

Punane = 1 perekond; kollane = 2 perekond;

roheline = 3 perekond

5. Ülipika ahelaga rasvhapete (VLCFA) analüüs

- Analüüsi tehakse alates 2005.a.
- **Peroksüsomaalsete haiguste diagnostika**
- Peroksüsoomide häire korral kahjustuvad mitmed anaboolsed funktsioonid nagu **kolesterooli, sapphapete ja plasmalogeeni biosüntees**
- Kliiniliselt on iseloomulik **kaasasündinud väärarengute ja anomaaliate esinemine**
- Üle 40 analüüsi (2012.a.)

Peroksüsomaalsed haigused

■ Kliinilises pildis on kõige iseloomulikum:

- Neurnaalsed migratsiooni häired
- Mikroanomaaliad
- Väljendunud neuroloogiline düsfunktsioon
- Lihashüpotoonia
- Silmas → pigmentretiniit, katarrakt
- Kurtus
- Maksa funktsionaalne kahjustus
- Perifeerne neuropaatia

Peroksüsomaalsed haigused

Kliinilised sümptoomid

■ Refsumi tõbi

- Downi sündroomi meenutav nägu

Peroksüsomaalsed haigused

Kliinilised sümptoomid

- Zellwegeri sündroom

Laialt avatud suur lõge
Epikantus
Lai ninajuur

Peroksüsomaalsed haigused

Kliinilised sümptoomid

- Zellwegeri sündroom
- Neonataalne adrenoleukodüstroofia
  - väljendunud lihashüpotoonia

Peroksüsomaalsed haigused

Kliinilised sümptoomid

■ Rhizomelic chondrodysplasia punctata

- ebaproportsionaalne kasvu peetus

Peroksüsomaalsed haigused

Biokeemiline diagnostika

- Ülipika ahelaga rasvhapete, futaanhappe, pipekoolhappe analüüs → välistab 100% peroksüsomaalsed haigused
- 2005.a. alates ei ole diagnoositud ühtegi haigusjuhtu
  - Kas haigusrühm on harva esinev – USA-s prevalents 1:200,000
  - Või uurime liiga vähe – 30-40 analüüsi aastas (2010-2012)

6. Liikvori neurotransmitterid

- Pärilike neurotransmissiooni häirete korral esinevad liikvoris järgnevate metaboliitide sisalduse muutused
  - biogeensed amiinid
  - pteriinid
  - folaadid

6. Liikvori neurotransmitterid

HPLC

- Eestis määratakse **biogeenseid amiine**, mis on katehoolamiinide (dopamiin ja noradrenaliin) ning serotoniini sünteesi metaboolset raja vahemetaboliidid (2010.a. alates).
- Liikvoris on võimalik määrata 3 biogeense amiini sisaldust:
  - **5-hüdoksü-indoolatsetaat (5-HIAA)**
  - **homovalinaat (HVA)**
  - **3-hüdoksü-metüüldopa (3-OMD)**

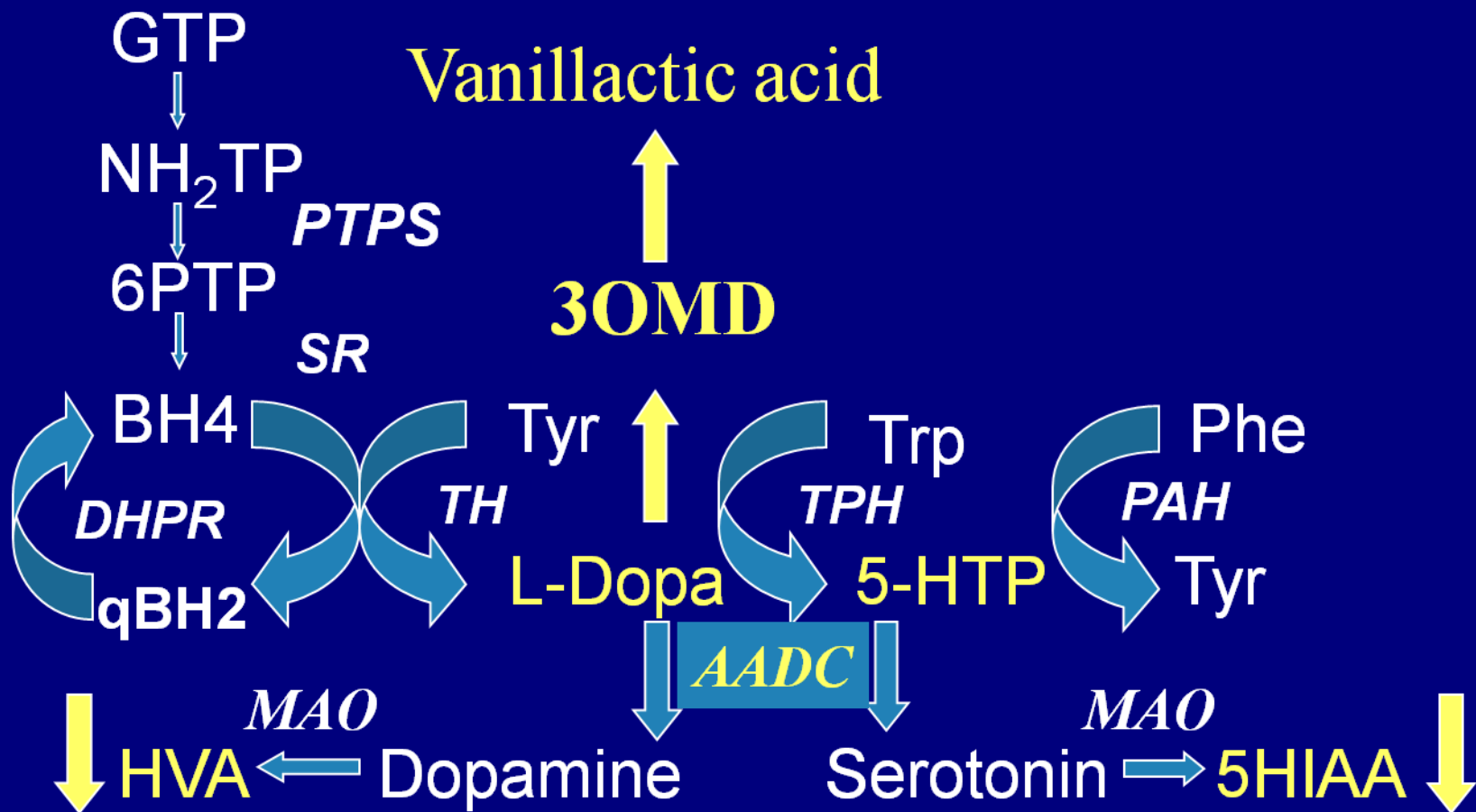
6. Liikvori neurotransmitterid

- Antud uuringuga ei määrata
  - **Pteriine** (pteriinide ainevahetusradade metaboliite), mis esinevad biopteriini sünteesi häirete korral;
  - **5-metüültetrahydrofolaati (5MTHF)**, mille kontsentratsioon langeb aju folaatide puudulikkuse korral.

6. Liikvori neurotransmitterid

- Eestis määratakse **biogeenseid amiine**, mis on katehoolamiinide (dopamiin ja noradrenaliin) ning serotoniini sünteesi metaboolset raja vahemetaboliidid.
- Liikvoris on võimalik määrata 3 biogeense amiini sisaldust:
  - **5-hüdoksü-indoolatsetaat (5-HIAA)**
  - **homovalinaat (HVA)**
  - **3-hüdoksü-metüüldopa (3-OMD)**

Aromatic L-Amino Acid Decarboxylase Deficiency (CSF Diagnosis)

Paroxysmal Eye Movement Abnormalities

Athetosis

Convergence
Spasm

Post-phenylephrine
Reversal of ptosis

Dystonia

Fisting
Limb Rigidity
Torticollis

6. Liikvori analüüs

- **I-fraktsioon** – üldanalüüsid, glükoos, laktaat
- **II-fraktsioon** – aminohapped
- **III-fraktsioon** – biogeensed amiinid (proov vajab kohest spetsiaalset fikseerimist)
- **IV-fraktsioon** – pankas, et vajadusel teha kordusanalüüs välismaal

NB! Vajalik on kohene külmutamine, seejärel saab tellida transpordi geneetikakeskusesse

Milliseid neurotransmitterite haigusi
oleme diagnoosinud?

Milliseid neurotransmitterite haigusi oleme diagnoosinud?

- AADC puudulikkus – 2 patsienti
- DHPR puudulikkus – 1 patsient
- Aju folaatide puudulikkus – 1 patsient

- Lasteneuroloogid – Segawa haigus ehk Dopa tundlik düstoonia (geenitest)

Probleemid liikvori analüüsiga

- Erinevaid komponente tuleks määrata korraga
- Vähene analüüside arv – 2 analüüsi (2012.a.) – kvaliteedi küsimus
- Probleemid liikvori analüüsi kohese külmutamise ja transpordi korraldamisega
- Pteriinide analüüsiks spetsiaalne fikseerimine
- 2013.a. oleme saatnud Amsterdami VU

7. Uriini puriinide/pürimidiinide HPLC analüüs 2010.a. alates

- Puriine ja pürimidiine kasutatakse DNA ja RNA ahela ülesehituses.
- Kõik puriinid ja pürimidiinid toodetakse organismis pidevalt toimuva *de novo* sünteesi teel.
- Puriinide metabolismi raja lõpp-produktiks on **kusihape**, seetõttu kusihappe kontsentratsiooni tõus veres ja/või uriinis on üheks esmaseks puriinide ainevahetushäire indikaatoriks.

7. Uriini puriinide/pürimidiinide analüüs

- Ühtekokku on teada üle 27 erineva geneetilise defekti, mis võivad põhjustada muutusi puriinide/pürimidiinide ainevahetuses.
- Puriinide/pürimidiinide ainevahetushäirete kliiniliste tunnused väga variaabelsed:
  - Neuroloogia – VAM, autism, krambid, autoagressioon
  - Sagedased infektsioonid, immuunpuudulikkus
  - Neerukivid ja neerupuudulikkus

7. Uriini puriinide/pürimidiinide analüüs

- Sagedasemad haigused on järgmised:
- **Lesch-Nyhani sündroom**
  - vaimse arengu mahajäämus
  - **autoagressioon** – väga väljendunud
  - lihaste hüpertoonus
  - koreoatetoosid
  - neerukivid, neerupuudulikkus
  - **Kusihappe tõus veres ja uriinis**

7. Uriini puriinide/pürimidiinide analüüs

■ **Adenülosuktsinaat lüaasi puudulikkus**

- vaimse areng mahajäämus
- **raskesti ravile alluvad krambid**
- autism
- saab eraldi diagnoosida SAICAR testi abil

■ **Adenosiin deaminaasi (ADA) puudulikkus**

- **raske kombineeritud immuunpuudulikkus**
- sagedased infektsioonhaigused, kõhulahtisus
- CD4+, CD8+. immuunoglobuliinide kontsentratsiooni langus vereseerumis

Adenülosuktsinaat lüaasi puudulikkus

Suhteliselt jämedad näojooned

Adenülosuktsinaat lüaasi puudulikkus

Suhteliselt jämedad näojooned

Hetkel Eestis ühtegi puriinide
pürimidiine a/v häirega
patsienti teada ei ole

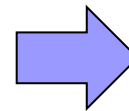
Plaanid tulevikus

■ Tandem MS rakendamine

Atsüülkarnitiinid

Puriinid/pürimidiinide analüüs

Aminohapped

40%

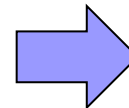
tellitavatest anal.

■ GC/MS aparatuur

orgaanilised happed

VLCFA

kreatiin/GUAA

46%

tellitavatest analüüsides

Täna oma kolleegi Tervisekaitse keemia
kesklaboris K. Kall, K. Krabbi, H. Hein ja G. Jürgens